

Univerzita Palackého v Olomouci
Fakulta tělesné kultury

POSTOJE ČESKÝCH TANEČNÍKŮ K VYBRANÝM ASPEKTŮM IRSKÉHO
TANCE
Diplomová práce
(bakalářská)

Autor: Vendula Vašíčková, učitelství pro střední školy,
tělesná výchova – anglická filologie
Vedoucí práce: Mgr. Jana Harvanová, Ph.D.

Olomouc 2012

Jméno a příjmení autora: Vendula Vašíčková

Název bakalářské práce: Postoje českých tanečníků k vybraným aspektům irského tance

Pracoviště: Katedra společenských věd v kinantropologii

Vedoucí práce: Mgr. Jana Harvanová, Ph.D.

Rok obhajoby práce: 2012

Abstrakt: Hlavním záměrem bakalářské práce je představit názory českých tanečníků k vybraným aspektům irského tance. Pozornost je věnována zejména pravidlům Irské taneční komise a faktorům, které ovlivňují taneční rozvoj a umístění tanečníka na soutěži. Výzkumný soubor tvoří celkem 64 tanečníků všech věkových kategorií ze souborů z celé České republiky. Pro účely výzkumu byl použit nestandardizovaný dotazník s numerickou posuzovací škálou odpovědí. Z výsledných odpovědí vyplývá, že tanečníci zaujímají k vybraným pravidlům Irské taneční komise neutrální až kritický postoj. Výkonnostní růst je dle názoru většiny tanečníků nejvýrazněji ovlivněn pílí a odhodláním, dále četností tréninků a kvalifikovaností trenérů.

Klíčová slova: irské tance, stepdancing, Irská taneční komise, taneční soubory

Souhlasím s půjčováním diplomové práce v rámci knihovních služeb.

Author's first name and surname: Vendula Vašíčková

Title of the bachelor thesis: Attitudes of Czech dancers towards chosen aspects of Irish dance

Department: Department of Social Sciences in Kinanthropology

Supervisor: Mgr. Jana Harvanová, Ph.D.

The year of presentation: 2012

Abstract: The main aim of the bachelor thesis is to introduce the opinions of the Czech dancers on the chosen aspects of Irish dance. Attention is paid to the rules of Irish Dance Commission as well as to the factors, which influence the skill development and the position of a dancer in a competition. The sample consists of 64 dancers of all age groups from the Czech dance groups. For the purpose of the research, non-standardized questionnaire with numeric scale was used. Research shows that Czech dancers have a neutral to critical attitude towards the selected rules of The Irish Dance Commission. According to the opinion of most respondents, the skill development is most affected by the diligence and determination, next by frequency of trainings and the level of coaches' teaching skills.

Keywords: Irish dancing, step dance, The Irish Dance Commission, dance groups

I agree the thesis paper to be lent within the library service.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci zpracovala samostatně pod vedením Mgr. Jany Harvanové, Ph.D., uvedla všechny použité literární a odborné zdroje a dodržovala zásady vědecké etiky.

V Olomouci dne 22. srpna 2012

.....

Děkuji Mgr. Janě Harvanové, Ph.D. za pomoc a cenné rady, které mi poskytla při zpracování bakalářské práce.

OBSAH:

1 ÚVOD.....	8
2 SYNTÉZA POZNATKŮ	9
2.1 Irské tance	9
2.2 Historie irských tanců	9
2.2.1 Raná historie.....	9
2.2.2 Éra tanečních mistrů.....	11
2.2.3 Obrození - Galská liga	12
2.2.4 Moderní historie	13
2.3 Druhy irských tanců	14
2.3.1 Sólové tance	15
2.3.2 Skupinové tance	19
2.4 Vybavení pro irský tanec	20
2.4.1 Taneční obuv	20
2.4.2 Taneční oděv	22
2.4.3 Doplnky.....	24
2.5 Organizace zaštiťující irské tance	25
2.5.1 An Coimisiún Le Rincí Gaelacha (The Irish Dancing Commission)	25
2.5.1.1 RTME (Registered TeachersMainland Europe)	26
2.5.2 The Irish Dance Teachers´Association	26
2.5.3 WIDA (World Irish Dance Association)	27
2.6 Soutěže v irském tanci (Feiseanna)	27
2.7 Irské tance v ČR.....	29
2.7.1 Vznik a současná situace irských tanců v ČR.....	29
2.7.2 Soubory irských tanců na území ČR.....	31
2.7.2.1 Rinceoirí.....	31
2.7.2.2 Démáirt	32
2.7.2.3 Fiach bán	33
2.7.2.4 Gall-tír	33
2.7.2.5 Galtish.....	34
3 CÍLE A VÝZKUMNÉ OTÁZKY	35
4 METODIKA.....	36

4.1 Výzkumný soubor	36
4.2 Výzkumné metody	37
5 VÝSLEDKY A DISKUSE.....	38
5.1 Výsledky a diskuse vztahující se k 1. výzkumné otázce.....	38
5.2 Výsledky a diskuse vztahující se k 2. výzkumné otázce.....	41
5.3 Výsledky a diskuse vztahující se k 3. výzkumné otázce.....	42
5.4 Výsledky a diskuse vztahující se k 4. výzkumné otázce.....	44
6 ZÁVĚRY.....	46
7 SOUHRN	48
8 SUMMARY	49
9 REFERENČNÍ SEZNAM.....	50
PŘÍLOHY.....	52

1 ÚVOD

Tato bakalářská práce se zabývá irským tancem, unikátním tanečním odvětvím, jež má silnou tradici především v anglicky mluvících zemích, zejména pak v Irsku. Přestože se do povědomí široké veřejnosti dostal teprve nedávno díky turné komerčních tanečních show v čele s Michaelem Flatleym, v současné době zažívá téměř celosvětový boom. Také Česká republika patří mezi země, v nichž se v průběhu několika let stačila vybudovat rozsáhlá taneční komunita. Zatímco po praktické stránce se čeští tanečníci čím dál víc přibližují svému irskému vzoru, teorie irského tance nebyla ještě v českém prostředí podrobněji popsána. Doposud byla k dispozici pouze diplomová práce autorky Lenky Králové *Irský tanec jako způsob kultivace osobnosti člověka*, jež se však zabývá problematikou irského tance spíše interdisciplinárně. Kromě této výjimky u nás prozatím nebyly vydány žádné jiné publikace, které by se tomuto tématu věnovaly více do hloubky.

Iniciativa k napsání této práce pramenila z několikaleté zkušenosti s irskými tanci v olomouckém občanském sdružení, taneční skupině s názvem Fiach bán. Výběr tématu byl ve své podstatě cílenou odpovědí na aktuálně diskutované problémy v prostředí této taneční subkultury.

V teoretické části je věnována pozornost zejména historii a typologii irských tanců, ale také soutěžím a jednotlivým zastřešujícím organizacím. Samostatná kapitola popisuje české prostředí a zahrnuje krátký popis nejznámějších tanečních souborů na našem území.

Praktická část má za pomoci dotazníkové metody zmapovat postoje českých tanečníků k vybrané problematice irského tance. Soustřeďuje se zejména na otázky spojené s pravidly a tanečním výkonem.

Poznatky zpracované převážně z cizojazyčných zahraničních zdrojů mohou posloužit jako základní informační zdroj pro začínající tanečníky.

2 SYNTÉZA POZNATKŮ

2.1 Irské tance

Irský tanec je zcela unikátním a zároveň jedním z technicky nejnáročnějších tanečních odvětví. Nabízí skutečně širokou variabilitu stylů a forem. Můžeme se např. setkat s jeho sólovou nebo skupinovou podobou a tancem v tzv. měkkých botách (*soft shoes*) či stepem v tvrdých botách (*hard shoes*). Vyznačuje se zejména rychlými a precizními prohyby nohou a typickým téměř nehybným držením těla s připaženými horními končetinami. V rámci irského tance existují různé regionální varianty (styly), z nichž některé se od výše uvedené charakteristiky mohou více či méně odlišovat. Např. starý, původní styl z oblasti Connemara zvaný *sean-nós* dovoluje tanečnickům vzhledem ke svému improvizacímu charakteru volné pohyby rukou (někdy až nad úroveň ramen) podle jejich citění v hudbě (Brennan, 2004).

Nejznámější obměnou irského tance, která je nám známá z populárních tanečních show (*Riverdance*, *Lord of the Dance*), je *stepdancing*. Reprezentuje tzv. munsterský (jižanský) styl, tj. styl moderních tanečních škol (Brennan, 2004). Ten v dnešní době slouží jako určitý vzor irského tance ve světě. Je totiž nejrozšířenější a nejdostupnější široké veřejnosti. Současně má nejdelší tradici na území ČR, což je jedním z hlavních důvodů, proč mu bude v této práci věnována největší pozornost.

2.2 Historie irských tanců

Irské tance prošly v průběhu několika staletí výraznými proměnami. Jejich současná podoba (zejména v případě populárního *stepdancingu*) se od původní tradiční formy výrazně liší. Značný vliv na jejich vývoj měly zejména politicko – společenské faktory.

2.2.1 Raná historie

Irský lid byl odjakživa proslulý svou láskou k hudbě, což dokazuje velké množství hudebních nástrojů, jež od pradávna vlastnil. Přestože nenalzáme ve staré irské literatuře o vývoji tance žádné zmínky, je jen těžké věřit, že tak muzikální národ

nikdy netančil. Nabízí se proto předpoklad, že vývoj lidstva i primitivních forem tance se v Irsku od zbytku světa výrazněji nelišil (O'Keefe & O'Brien, 1902).

V roce 500 př. n. l. se na území zeleného ostrova objevili Keltové. O téměř tisíc let později došlo s příchodem sv. Patrika (nejvýznamnějšího irského patrona) ke kristianizaci Irska, jejíž důsledky se mimo jiné projeví změnami v původně pohanských tancích a rituálech. Velký vliv na místní folklór měli zcela jistě Vikingové, jejichž invaze v 8. - 9. století vyústila v částečnou asimilaci obyvatelstva, jazyka i kultury obou národů (Whelan, 2000). Zesílení cizích vlivů mělo za důsledek potlačení tradičního umění. Ve 12. století došlo ve spojení s anglo-normanskými nájezdy k úpadku keltské tradice (Richens & Haurin, 2006). Nicméně právě Normanům je v tomto období připisováno představení tzv. kruhových tanců, jež se těšily velké oblibě zejména v prostředí vysoko postavené šlechty (Whelan, 2000).

První ucelené zmínky o irských tancích nalézáme v literárních pramenech anglických cestovatelů ze 17. století. Slova cizího původu označující v irštině tanec *damhsa* (z francouzštiny) a *rince* (z angličtiny) se v textech objevovala sice již dříve, ale pouze jako podrobněji nerozváděné aluze (Brennan, 2004). Whelan (2000) uvádí, že v anglo-irské a anglické literatuře 16. a 17. století existují zmínky o tancích zvaných jako *roundelays*, *heys*, *trenchmores*, *jigs* a *rince fada* (dlouhý tanec). V tomto období byly velmi rozšířené skupinové venkovské tance, zejména zmíněné dlouhé „hadovité“ tance (*rince fada*) a *jigy*, jež byly nedílnou součástí jakýchkoliv společenských událostí či shromáždění (zejména svateb). Nejčastěji se tančilo o nedělích a svátcích (Brennan, 2004). Mnoho autorů oné doby živě popisuje ve svých svědectvích zapálení chudého irského lidu pro tanec, který se týkal téměř každého obyvatele ve vesnici.

Později se v 18. a 19. století objevily další, nové druhy tance. Jedním z nich byl dnes nejrozšířenější hudební a taneční rytmus - *reel* ve 4/4 taktu. Do výuky začátečníků se zpravidla zařazoval jako první, jelikož se na něm nejlépe demonstrovaly nezákladnější kroky (Whelan, 2000). *Hornpipe*, stepový tanec se svým charakteristickým akcentovaným rytmem v 2/4 či 4/4 taktu, byl v 18. století přivezen z Anglie. S příchodem tanečních mistrů se v Irsku v 19. století na venkově rozšířily také tzv. *čtverylky* (*quadrilles*). Jedná se o předlohu starých anglických čtvercových formací určených pro čtyři páry, tj. celkem osm tanečníků. Pod vlivem zdomácnělých či tradičních tanečních rytmů, kroků a figur často docházelo k modifikaci mnohých *setových tanců* (mazurek, polek, čtverylek), a vznikal tak zcela nový irský produkt (Brennan, 2004).

2.2.2 Éra tanečních mistrů

Taneční mistři (zpravidla muži) se začali v Irsku objevovat již ve druhé polovině 18. století. Na rozvoj irského tance, zejména *stepdancingu*, měli nejvýraznější vliv. Bývá jim připisováno jak zdokonalení a zavedení disciplíny ve skupinových tancích, tak i rozvoj a kultivovanější pohyby nohou v tancích sólových (Whelan, 2000).

Taneční mistři zpravidla cestovali po hrabství, vždy od místa k místu, kde pobývali někdy až po dobu 6 - ti týdnů v příbytku nějaké hostitelské rodiny (její děti mívaly na oplátku lekce zadarmo), aby zde učili místní obyvatele různým druhům tance (Richens & Haurin, 2006). Jejich příjezd do dané oblasti vyvolal pokaždé velkou vlnu pozdvižení. Vždy byli doprovázeni hudebníkem, zpravidla dudákem či houslistou, nebo dokonce plnili funkci tanečního učitele i hudebníka zároveň. Byli jedni z nejdůležitějších inovátorů, jelikož představovali svým žákům nejen nové, dosud nevídané formy tance, ale také vymýšleli své vlastní kroky. Neomezovali se však pouze na tanec, věnovali se také výuce šermu, vybraného chování a společenské etikety. Vše bylo samozřejmě zpoplatňováno. Autoři Whelan (2000) a Brennan (2004) uvádí, že cena za sérii lekcí byla nejčastěji 6 či 13 penic, platilo se také hudebníkovi. Výuka nejčastěji probíhala v zemědělských usedlostech, stodolách či jiných skromných prostorách. Lekcí se většinou mohli zúčastnit jak chlapci, tak děvčata, přičemž pro každé pohlaví byly určeny jiné kroky. V některých oblastech bylo dívkám dokonce zakázáno chodit na lekce, a tak pouze pochyťovaly kroky od svých bratrů či kamarádů (Brennan, 2004). Každý učitel disponoval svým vlastním názvoslovím, osvědčenými metodami a repertoárem tanců, které byly momentálně populární a v dané lokalitě aktuálně poptávány.

Prvními kroky, kterými taneční mistr zpravidla zahajoval výuku svých svěřenců, byly tzv. *rising step* v *jigovém* nebo tzv. *sidestep* v *reelovém* rytmu (O'Keefe & O'Brien, 1902). Obvykle daný prvek nejprve předvedl a poté na žáky při jeho osvojování dohlížel. Častou didaktickou pomůckou byla stébla a trsy sena, jež se přivazovala na dolní končetiny, tak aby se odlišila levá noha od pravé. Taneční mistři také zakazovali svým svěřencům při tanci používat paže, proto jim do rukou vkládali těžké kameny, které je zatížily a zamezily tak nežádoucím pohybům. Je však třeba podotknout, že v tradiční podobě irského tance hrály paže překvapivě významnou roli. Dodnes existují styly nedotčené vlivem tanečních mistrů jako např. *sean - nós*, jež využívají ruce ke zdůraznění rytmu (Brennan, 2004).

Občas se tito putující učitelé zúčastňovali soutěží v irských tancích zvaných *feiseanna*, na nichž prezentovali svůj um a talent. Vždy se vítězem stal ten, který předvedl nejvíce kroků (zejména vlastních). Autorské kroky považovali mistři za duševní vlastnictví, jež pečlivě střežili. Zakládali také první taneční školy (Richens & Haurin, 2006). V současnosti můžeme za následníky tradice tanečních mistrů považovat certifikované učitele irského tance tzv. *TCRG (Teagascóir Choimisiúin le Rinci Gaelacha)*, kteří podobně jako jejich předchůdci běžně nezveřejňují vyučované kroky a chrání si svůj specifický taneční styl.

2.2.3 Obrození – Galská liga

Přelom 19. a 20. století byl pro irský tanec skutečně plodným obdobím. Došlo k obrození národní kultury, jež byla po staletí potlačována anglickou nadvládou. V roce 1893 byla patrioty založena tzv. Galská liga (*the Gaelic League*, v irštině *Conradh na Gaeilge*), která měla primárně za úkol zachování a propagaci irského jazyka. Foley (2001) zdůrazňuje, že všechny aktivity Ligy měly vést zejména k deanglicizaci. Cílem bylo vytvořit novou národní identitu jako protiklad předchozího obrazu nekultivovaného Irska. Původní iniciativa však postupně přerostla v širší kulturní zájem. Pozornost se velkou měrou obrátila také na tradici tance (Whelan, 2000).

Liga se (nejen na území Irska) v průběhu několika málo let rozrostla o tisíce členů. Obzvláště aktivní byli zástupci londýnského oddílu. V roce 1897 uskutečnili na skotský vzor úplně první irské *céilí*, neboli večerní taneční setkání doprovázené živou hudbou (Barnes, 2000). Jejich nadšení pro objevování nových druhů irského tance vyústilo ve sběratelskou činnost a následnou standardizaci figurálních (ceílí) tanců v příručce *A Handbook of Irish Dances* (Brennan, 2004). V roce 1898 také proběhl první *feis* (soutěž v irském tanci) (The Irish Dancing Commission, 2012).

Liga každoročně pořádala setkání a soutěže pod názvem *Oireachtas*, kde probíhala výuka *ceílí* i tradičního *stepdancingu*. Velice často docházelo k bouřlivým diskusím na téma autenticity („irskosti“) některých tanců, jež byly v rámci *Oireachtas* jednotlivými oddíly prezentovány. Řada z nich, např. čtverylky, polky, valčíky či další společenské tance byly označeny za cizí a na *céilíthe* (mn. č. *céilí*) Ligy byly dokonce zakázány (Brennan, 2004). Tato tenze vyústila v roce 1929 nejprve v založení Vyšetřovací komise (*Commission of Inquiry*) a následně vznik Irské taneční komise (*The Irish Dance Commission*, v irštině *An Coimisiún le Rinnceí Gaelacha*) (Whelan,

2000). Nově vzniklý orgán měl za úkol kontrolovat veškeré dění okolo irského tance a „vyčistit“ jej od cizích elementů a vlivů. Galská liga, pod jejíž záštitou vznikaly ve 20. letech mnohé taneční školy, urputně trvala na tom, aby všichni učitelé byli certifikovaní a hovořili irsky. Ne vždy se však tyto požadavky setkávaly s vřelým přijetím a úspěchem. V roce 1939 vydala příručku *Ár Rincí Foirne*, jež měla stanovit reprezentativní soubor ryze irských tanců (Brennan, 2004).

Je na místě podotknout, že mnoho členů Ligy často nemělo v poli své působnosti dostatečné znalosti. Ve snaze hledání ideálu paradoxně potlačili ty nejstarší, živelné, lidové formy irského tance. Purismus a časté byrokratické zásahy Ligy a Komise do tanečního světa našly také mnohé odpůrce. Někteří z nich se s těmito postupy neztotožňovali do té míry, že později začali zakládat své vlastní autonomní organizace.

2.2.4 Moderní historie

Irské tance, zejména populární *stepdancing*, prošly za posledních pár desetiletí velmi výraznými změnami. Za zlomový bod v novodobé historii můžeme považovat sedmiminutové vystoupení tanečnicků *Riverdance* v čele s Michaellem Flatleym a Jean Butlerovou z roku 1994. Uskutečnilo se v rámci evropské televizní soutěže Eurovize a zhlédlo jej okolo 300 miliónů diváků (Brabazon & Stock, 1999). Tato událost způsobila ve světě irského tance doslova revoluci. Foley (2001) uvádí, že show získala obrovskou oblibu zejména díky své hybridnosti, jež se projevila hned na několika úrovních. Předvedený tanec představoval mix irského *stepdancingu* s elementy flamenka, ruského baletu a *tap dancingu*. Hudba byla ovlivněna rockem a bulharskými prvky, přičemž chyběla typická irská osmitaktová struktura. Efektivní využití velké jevištní plochy, či jak doplňuje Nolan (2008) netradiční kostýmy (u žen krátké šaty, u mužů košile a kalhoty namísto kiltu), hudba, volné pohyby rukou, vše odbíhalo od dosavadně zavedených pravidel. Show jednoznačně splňovala charakteristiky produktu západní popkultury.

V zápětí na úspěch *Riverdance* navázaly další světoznámé taneční show, např. *Lord of the Dance* nejslavnějšího irského tanečnicka a choreografa Michaela Flatleyho, *Feet of Flames*, *Gaelforce Dance* atd. V Irsku se na toto globální zpodobnění tance vytvořily smíšené reakce. Pro některé znamenalo obrovskou propagaci irského tance, kultury, identity, pro druhé zase irskou verzi amerického filmu *Hříšný tanec* a zpochybnění tradice (Foley, 2001). Carr (2005) zdůrazňuje, že úspěch *Riverdance*

obrátil pozornost celého světa na složitou, avšak doposud nepříliš známou techniku, jež se vyvinula uvnitř soutěžního prostředí. Právě díky fenoménu spektakulárních tanečních show v poslední době obrovsky vzrostl zájem o irský tanec.

Příchod *Riverdance* ovlivnil jeho současnou podobu tak, že je nyní mnohem otevřenější a expresivnější a poskytuje tanečnickovi větší svobodu (Whelan, 2000). Tradiční i moderní styly se podle Brennan (2004) neliší repertoárem základních kroků. Rozdíly naopak nalezneme ve způsobu jejich provedení, také v držení těla a rychlosti hudebního doprovodu. Jedním z rysů stylu současných moderních tanečních škol je výrazný a mnohdy velmi rychlý pohyb vpřed, vzad či po diagonále. Pozorovatelná je také tendence více vyskakovat při provádění kroků (Brennan, 2004). Tradiční starý styl „těsně nad podložkou“ (dodnes typický pro *sean-nós*) je nahrazován akrobatičtějšími kroky a údery patami o sebe ve vzduchu (*clicking*). Místo původních jednoduchých a přesných pohybů na malém prostoru se objevují složitější kroky prováděné na obrovské ploše, jež často vyžadují pomalejší tempo v hudbě, tak aby zbyl čas pro další údery a složitosti. V poslední době se proto Komise pro irský tanec snažila tanečnickým školám a jejím žákům znovu naordinovat rychlejší a tradičnější tempo hudby (Brennan, 2004).

Stepdancing se velice ochotně přizpůsobuje novým trendům. Pozorujeme-li současné vrcholové soutěže v irském tanci, např. tzv. *Oireachtas* či každoročně pořádaný světový šampionát (*The World Irish Dancing Championship*) zarazí nás, jakým tempem se taneční svět proměňuje. Nejviditelněji se změny projevují na kostýmech, jejichž tvůrci citlivě reagují na aktuální módní trendy. Zařazované taneční kroky na vrcholových šampionátech jsou technicky čím dál náročnější a na tanečnický jsou tak kladeny velmi vysoké nároky. Carr (2001b) uvádí, že předváděné kreace jsou dokonce sofistikovanější, než ve slavných tanečních show. Nicméně některé inovace vyvolávají (podobně jako v éře Galské ligy) v taneční komunitě rozporuplné reakce. I přes snahu *An Coimisiún le Rinnce Gaelacha*, která přílišný odklon od tradice reguluje svými intervencemi v pravidlech, se zřejmě bude irský tanec a svět kolem něj nadále dynamicky vyvíjet.

2.3 Druhy irských tanců

Jak bylo nastíněno v úvodní kapitole, irské tance se neomezují pouze na populární *stepdancing*, jenž je proslulý zejména z komerčních tanečních show. Podobně jako

v případě irštiny existuje v tanci na území zeleného ostrova několik regionálních variant. Každá oblast se pyšní svou vlastní historií a typickým stylem, z nichž některé dodnes zachovaly svou původní nezměněnou podobu.

V zahraniční literatuře předmětu se můžeme setkat s mnoha pojmy, jež označují rozličné druhy irského tance. Zde pro přehlednost využijeme základní rozdělení podle počtu zúčastněných tanečníků na formy sólové a skupinové.

2.3.1 Sólové tance

Sólový tanec se formoval ke konci 18. století pod dohledem putujících tanečních mistrů, o nichž podrobněji pojednávala předchozí podkapitola. Od té doby se vyvíjel až do dnešní podoby, pro níž je charakteristická velká svoboda v expresi projevu, precizní držení těla, kombinace síly a lehkosti pohybu (Whelan, 2000). V kategorii sólových tanců můžeme vyčlenit následující druhy: moderní *stepdancing*, *sean-nós* a *setové tance*.

Stepdancing

Jak bylo výše zmíněno, současný *stepdancing* je produktem tzv. munsterského (jižanského) stylu. Foley (2001) naznačuje, že na konci 19. století byl v souvislosti s honbou za irskou kulturní identitou využíván jako reprezentativní ústřední taneční forma. Jeho název je odvozen od anglického slova *step*¹ (krok), jež mimo jiné označuje osm taktů v hudbě (Richens & Haurin, 2006). Pro tento druh tance je zásadní repetice. Tanečník má být schopen bez rozdílu předvést krok nejprve na pravou a následně na levou nohu (Brennan, 2004). Sled kroků i řazení jednotlivých elementů v choreografii bývá předem přesně stanoveno. Na rozdíl od jiných variant, např. *sean-nósu*, téměř neposkytuje prostor k improvizaci. Je velmi technicky a fyzicky náročný, v mnohém splňuje charakteristiky vrcholového sportu. Základními požadavky na tanečníka jsou precizní timing, vzpřímené držení těla, přesné provedení jednotlivých prvků a kroků a schopnost co nejefektivněji využít poskytnutý taneční prostor (Foley, 2001).

¹ V našem prostředí může docházet k dezinterpretaci významu slova krok, jelikož slouží zároveň jako označení jednotlivých prvků v tanci (např. tzv. treblů, clicků, cutů, rocků aj.) i seskupení těchto elementů v celek, tj. krok v pravém slova smyslu.

Pro dnešní styl je typická technika výrazného zakřížení nohou v páté pozici (tzv. *crossu*, či dokonce *overcrossu*), jež ideálně vytváří tvar diamantu. Dále je pro ni charakteristické výrazné vnější vytočení chodidel v kotníku (*turn-out*) a pohyb na co nejvyšších špičkách. Žádoucí je také téměř nehybné držení horní části těla, včetně paží. Zajímavostí je, že zvláštnost tohoto stylu s nápadným kontrastem dynamických výkopů a úderů nohou a strnulého trupu bývá často přičítána vlivu irských farářů, které pohoršovaly nemravné pohyby horní části těla (Rockwell, 2005).

Podle užití taneční obuvi rozdělujeme tento druh tance na tzv. *soft shoe dancing* (příp. *light-shoe*), v měkkých botách či tzv. *hard shoe dancing* (příp. *heavy-shoe*), ve tvrdých stepových botách. Pro techniku *soft shoe* (zejména v tancích *reel*, *slip jig*) je typická elegance a lehkost („vzdušnost“) pohybu, v současnosti je spíše dominantou žen. Pro *hard shoe* (v českém prostředí nazývaného také jako irský step), jako např. v *heavy jig*u či *hornpipe*u, je zásadní vysoce rozvinuté rytmické cítění a precizní timing (Foley, 2001).

Z hlediska rytmu můžeme sólové tance² rozdělit na tři základní formy:

- ***Reel***
 - ***Jig***
 - ***Hornpipe***
-
- ***Reel***

Reel (čti ríl) pochází z anglosaského slova „*rulla*“, což znamená kroužit (Whelan, 2000). Je základním tancem ve 4/4 taktu, jež se nejčastěji tančí v měkkých botách. Do Irska se dostal v 18. století od sousedních Skotů a následně prošel zásluhou tanečních mistrů mnohými úpravami. Ačkoli na zelený ostrov dorazil později než *jig*, rychle se rozšířil a stal se jedním z nejoblíbenějších tanečních rytmů. Jak už bylo dříve zmíněno, *reel* bývá využíván jako první tanec při výuce začátečníků (Brennan, 2004).

Tzv. *treble reel* se tančí v tvrdých botách (stepkách). V soutěžním prostředí se vyskytuje spíše okrajově. Naopak v taneční show *Riverdance* byl tento tanec s rychlými rytmickými údery právě oním unikátním prvkem, jenž oslnil publikum (Whelan, 2000).

² Každý z těchto tanců nese název po příslušném hudebním rytmu.

- **Jig**

Jig (zřejmě z italského „giga“, starý tanec) se jako jeden z nejstarších irských tanečních rytmů vyskytuje hned v několika variantách. Zatímco *single jig*, *light jig* a *slip jig* je určen pro techniku *soft shoes*, *heavy jig*, nazývaný také jako *treble jig*, se tančí ve stepové obuvi.

Single jig se obvykle vyskytuje v 6/8, málokdy pak v 12/8 rytmu. Dnes již není příliš rozšířený, na soutěžích se tančí spíše v nižších soutěžních kategoriích.

Light jig (souhrnně označován s *heavy jigem* jako *double jig*) je dalším tancem v měkkých botách, který se tančí v 6/8 rytmu s charakteristickými příklepy v hudbě. Obdobně jako v předchozím případě není dominantou vyšších soutěžních kategorií, je prakticky neměnný (Whelan, 2000).

Slip jig (nazývaný také jako **hop jig**) je posledním z jigových rytmů určených pro *soft shoe dancing*. Vzhledem ke svému vznešenému a ladnému charakteru je určen výhradně ženám³. Do 50. let minulého století byl však na soutěžích běžně vídán i v podání mužů či dokonce párů (Whelan, 2000). Tančí se v charakteristickém 9/8 rytmu.

Heavy jig (treble jig) je jediným z *jigů*, který je určen pro techniku *hard shoes*. Zvláštní důraz je kladen především na zvuk a rytmus, jenž tanečník vytváří důraznými údery o podložku.

- **Hornpipe**

Tento tanec do Irska pronikl již za vlády královny Alžběty z Anglie. Byl však později výrazně modifikován a od 18. století je hráván v typickém 2/4 či 4/4 taktu s charakteristickým důrazem na 1. a 3. dobu (Whelan, 2000). *Hornpipe* je mnohem pomalejší než předešlé rytmy, což dovoluje tanečnickům zařazení komplexnějších kroků. Je jedním z technicky nejnáročnějších, ale i nejoblíbenějších irských stepových tanců. Zahrnuje dynamické výkopy i rychlé série rytmických úderů vedených z kotníku. Původně byl vyhrazen pouze pro muže, dnes v něm však soutěží obě pohlaví (Richens & Haurin, 2006).

³ Výjimečně jej mohou muži tančit na soutěžích, avšak pouze v začátečnické kategorii.

Sólové setové tance

*Set dance*⁴ (sety) slouží jako označení pro sólové tance v *hard shoes* skládající se ze dvou částí. Jak uvádí Bernard (2012) tvoří je: „Krok, který se tančí od pravé a od levé nohy; a set, který je stejně dlouhý nebo delší než krok, na druhou stranu se již neopakuje.“ Brennan (2004) doplňuje, že tyto tance jsou obvykle výtvořeny munsterských tanečních mistrů, kteří vytvářeli speciální kroky a následně je „dosazovali“ do určitých melodií (adaptací populárních písní). Mezi tradiční *sólové setové tance* (v *jigovém* či *hornpipovém* rytmu), které stanovila *An Coimisiún Le Rinnce Gaelacha*, řadíme např.: *St. Patrick's Day*, *The Job of Journeywork*, *King of the Fairies*, *Garden of Daisies* či *The Blackbird*. Podobně jako výše popsané tance *reel*, *jig*, *hornpipe* bývají běžnou součástí programu soutěží v irském tanci *feiseanna*. Jejich provedení by se nemělo (až na malé odchylky v technice) mezi jednotlivými školami lišit. Kromě tradičních setů se můžeme setkat také s jejich moderní obdobou. Zařazované kroky jsou autorskými díly učitelů, vytvářené ve spolupráci se žáky na velmi vysoké taneční úrovni. Tančí se na hudbu, která vychází z tradičních a hodně hraných melodií (Loužecká-Bachová, 2012).

Sean-nós

Tato stará regionální obměna irského tance, která se dodnes těší velké oblibě, pochází z oblasti Connemara *Gaeltacht*. *Sean-nós* dodnes zachoval svou původní podobu. Je uvolněnější než jiné styly. Dovoluje tanečnickovi mnohem více improvizovat do hudby podle jeho rytmického cítění. Do tance bývá zapojeno celé tělo, např. kývavými pohyby do strany a zpět. Nápadné je použití rukou, jež se někdy zvedají až do výše ramen či dokonce nad jejich úroveň. Práce nohou probíhá více na „plocho“, charakteristické jsou rychlé rytmické údery paty a špičky (Brennan, 2004). Tradičně je *sean-nós* předváděn na velice malém prostoru. V minulosti se tančilo na stolech, sudech, či dokonce pánvičkách. Používá se také jiná obuv, jež má tvrdou koženou podrážku. Neměla by mít ozvučnice na špičkách, tak aby nepřehlušovala zvuk doprovázejících nástrojů (Loužecká-Bachová, 2012)

⁴ *Set dance* je v kontextu irských tanců dvojznačným pojmem. Označuje nejen sólovou formu step dancingu, ale také skupinové tance, které se vyvinuly ze starých francouzských čtverylek.

2.3.2 Skupinové tance

Ceilí tance

S těmito skupinovými tanci se staletou tradicí, jež se tančí v měkkých botách, se můžeme setkat jak v prostředí soutěží *feiseanna*, tak na *ceilithe* (irských společenských událostech zasvěcených tanci). Kdysi se milovníci velmi populárních *ceilí* tanců scházeli o sobotních či nedělních večerech v tzv. *ceilí* klubech. Tradice výuky těchto společenských tanců se (i když v menší míře) dodnes udržela (Whelan, 2000).

Ceilí tance (kruhové či řadové) skýtají mnohé výhody. Může je tančit téměř každý: děti, mládež i dospělí. Všechny jsou založeny na několika základních krocích, např. tzv. *side stepu*, *promenádním kroku*, či *rising stepu*, jejichž kombinace vždy vytváří jednotlivé části konkrétního tance (tzv. *lead around*, *body* či *figury*). Dříve se však vyskytovaly v různé podobě s rozličnými kroky. Na začátku 20. století byly proto Galskou ligou formalizovány. Nejznámější třicítka *ceilí* byla pod dohledem *An Coimisiún* postupně sepsána do (celkem tří vydání z let 1939, 1943 a 1969) knihy *Ár Rincí Fóirne*, která jasně určuje, jak mají vybrané tance vypadat (Whelan, 2000). Mezi nejznámější zástupce tohoto výběru patří např. *The Walls of Limerick*, *The Four-hand reel*, *The Harvest-time jig* či *The Fairy reel*. Díky těmto jasným ustanovením si tak mohou *ceilí* společně zatancovat lidé z různých koutů světa.

Setové tance

Set dancing od zbylých forem odlišuje jeho výrazný společenský charakter. Za svůj původ vděčí francouzským čtverylkám, jež byly velmi populární za doby Napoleona v Paříži. Pod vlivem irských tanečních mistrů však prošly (zejména kroky a tempo), podobně jako jiné styly, mnohými úpravami (Whelan, 2000). Bernard (2012) je popisuje následovně:

Základní formací pro *set dancing* je čtverec (square), který na jeho stranách tvoří 4 smíšené páry, které spolu tancují. Jeden *setový* tanec může trvat od deseti do třiceti minut. Je rozdělený do několika samostatných částí, které se nazývají *figury*. *Setové* tance mívají od 3 do 9 figur. Jsou různé, mají různý rytmus, délku i vlastní provedení. Jedno však mají společné – tancují se, dokud hraje hudba. Po

skončení figury taneční páry zůstávají na místě a vyčkávají počátku figur dalších.

Na konci poslední figury si tanečníci navzájem poděkují a rozcházejí se.

Jak uvádí autoři Brennan (2004) i Whelan (2000), tyto tance byly ve 20. století pod nátlakem puristické Galské ligy zakázány a téměř vymýceny, jelikož jim byl vyčítán jejich cizí původ. Nicméně v 70. letech se tyto živé neformální tance s úspěchem opět vrátily na irskou taneční scénu a do místního společenského života.

Figurální tance

Figurální tance jsou doménou soutěží a exhibicí. Jedná se o autorské choreografie kvalifikovaných lektorů, jež čerpají náměty z irské mytologie. Na rozdíl od jiných forem *stepdancingu* se mohou při tomto tanci používat ruce.

2.4 Vybavení pro irský tanec

K irským tancům neodmyslitelně patří tradiční kostýmy a speciální obuv. Podobně jako jednotlivé styly se v historii vyvíjely také taneční potřeby. Spolu s příchodem nových technologií se neustále zdokonalovaly a zohledňovaly aktuální módní trendy. Dnes na světě existuje velké množství manufaktur a prodejců, jež se snaží uspokojit obrovský irský taneční trh.

2.4.1 Taneční obuv

V dávné historii byla obuv spíše nedostupným artiklem, symbolem luxusu, proto tanečníci často tancovali úplně bosí. S postupem času se však začaly používat kožené boty. Irská taneční obuv jak ji známe dnes, se vyrábí z tvrdé nebo měkké trvanlivé kůže podle toho, pro jaký druh tance je určena⁵(Whelan, 2000). **Měkké boty** (*soft shoes*) mají svou pánskou a dámskou variantu. Dámy nosí tzv. *ghillies (pumps)*, v českém prostředí nazývané jako *ghilky*, jež jsou podobné baletním piškotům, viz. Obrázek 1. Většinou jsou vyrobeny z měkké černé kůže (mohou být uvnitř pro větší komfort polstrovány). Na nártu mají charakteristické výkroje a upevňují se k chodidlu dlouhými tkaničkami.

⁵ Základní rozdělení tanečních technik na *soft shoes* a *hard shoes* nese jméno právě podle využívané obuvi.

Pánská varianta, tzv. *reelové boty* (*reelovky*), výrazně připomíná černou jazzovou uzavřenou obuv, viz. Obrázek 2. Na rozdíl od *ghilek* mají tvrdý podpatek, jež slouží k vytváření hlasitých úderů podpatky o sebe, tzv. *clicků*. **Tvrdé boty** (*hard, heavy shoes* či *jig shoes*), u nás nazývané také jako *stepky*, jsou pro obě pohlaví stejné. Jsou vyrobeny z tvrdší černé kůže a mají pevnější stélku, viz. Obrázek 3. Podpatky na patě a vyvýšené klíny v přední části chodidla umožňují nohama produkovat hlasité údery a zvuky. Kdysi byly tyto klíny vyráběny z několika naskládaných vrstev kůže, jež se přibíjela hřebíky. Dnes se (přinejmenším v soutěžním prostředí) používají lehčí a zvučnější skleněná vlákna (laminát) bez hřebíků či jakýchkoli jiných železných elementů umocňujících zvuk. Jakékoliv podpurné prostředky jsou totiž striktně zakázány soutěžními pravidly (Whelan, 2000).

Hard shoes prošly v poslední době mnohými inovacemi, které mimo jiné přispěly ke změně stylu či dokonce vzniku nových prvků *stepdancingu*, např. flexibilní stélka nyní umožňuje stoj či pohyb ve zcela propnutých špičkách na předním klínku (*en pointe*). Objevily se také tzv. *bubble heels*, vyboulené podpatky, které mají tanečníkovi usnadňovat provádění efektivních *clicků* (Whelan, 2000).

Obrázek 1. Soft shoes - Ghilky⁶

Obrázek 2. Boys Reel Shoes – Reelovky⁷

⁶ Obrázek pochází z internetových stránek prodejce tanečního zboží: http://www.redheaddancer.com/store/irish_dance_shoes_black_suede_splitsole_soft_reel_pump_shoes_RP_CAV.html

⁷ Obrázek pochází z internetových stránek prodejce tanečního zboží: <http://www.dancecity.ie/irish-dance/capezio-boys-reel-shoes.html>

Obrázek 3. Hard shoes - Stepky⁸

2.4.2 Taneční oděv

Na rozdíl od taneční obuvi, která se v průběhu historie výrazně nezměnila, prošly kostýmy přímo revoluční proměnou. Podle Whelana (2000), který ve své publikaci uvádí výpovědi autorů historických literárních děl, se původní kostýmy nelišily od běžně nošeného oděvu. Používalo se sváteční oblečení, tzv. *Sunday best*. Ženy nosily šátek přes ramena upevněný v pase a dlouhé, často vykasané sukně. Později byly typické velice těžké vlněné pláště. Muži byli běžně oblečeni v krátké kabáty, kalhoty pod kolena, punčochy a čepce.

S příchodem Galské ligy v roce 1893 se datují počátky typických irských kostýmů s keltskými motivy, jak je známe dnes. Nacionalisté se snažili vytvořit šaty, které by reflektovaly irskou národní identitu. U žen se jednalo o skládané šaty (ve vrchní části překryté blůzou), jež měly na jednom rameni broží přichycenou šerpu stejné barvy. Ta visela přímo dolů, nebo byla připevněna na protilehlém boku. Preferovanými barvami byla zelená s bílou. Naopak červená nebyla používána vůbec, protože asociovala spojitost s britskou armádou (Carr, 2001a). U pánů byly kalhoty nahrazeny skládanými, obvykle zelenými kilty, jež byly běžně nošeny zástupci Ligy a měly symbolizovat irskou státní příslušnost (Whelan, 2000).

Dnešní kostýmy čím dál více odbíhají od tradičních střihů, motivů i barev. Pánské kilty byly po roce 1994, po vzoru tanečníků ze show *Riverdance*, nahrazeny slušivými

⁸ Obrázek pochází z internetových stránek irské taneční školy:
<http://www.omalleyirishdance.co.uk/shop.htm>

černými kalhotami s košilí a výraznou kravatou, příp. doplněné o kontrastní vestu s bohatými barevnými vyšívanými vzory.

Současné dámské soutěžní šaty (u nás nazývané jako *fešovky* či *sólovky*) mají dlouhé obvykle zvonovité rukávy, malý kruhový výstřih a skládanou (tzv. panelovou) či nařasenou sukni sahající více či méně do 3/4 stehů, viz. Obrázek 4. Někdy mohou mít na zádech připevněnou tradiční šerpu. Charakteristické je výrazné zdobení barevnými výšivkami ve tvaru keltských ornamentů, jež pocházejí např. ze starobylé knihy *The Book of Kells* (Carr, 2001a).

Trendy zaznamenané na světových šampionátech z poslední doby však ukazují, že takové kostýmy postupně vycházejí z módy. Jsou vytlačovány šaty s mnohem kratšími vzdušnějšími sukněmi, různobarevnými výšivkami, jež pokrývají obrovskou plochu a nemají už téměř nic společného s tradičními keltskými vzory, viz. Obrázek 5. Používají se také velmi netradiční barvy, jako např. sytě růžová, fosforově oranžová či žlutá, nebo dokonce kombinace těchto barev, a vzory (leopardí, proužkovaný), jež mnohdy nemají daleko ke kýči. Irská taneční komise, která mimo jiné upravuje také pravidla soutěžních kostýmů, jak se zdá, chtít nechtít nebude moci tomuto kontroverznímu vývoji vpřed zabránit.

Obrázek 4. Klasické sólové šaty⁹

Obrázek 5. Moderní sólové šaty¹⁰

⁹ Obrázek pochází z internetových stránek: <http://www.omalleyirishdance.co.uk/shop.htm>

¹⁰ Obrázek pochází z internetových stránek: <http://irishdancingdress.com/dresses-for-sale/red-and-white-solo-dress/>

2.4.3 Doplnky

Neodmyslitelnou součástí image irských tanečnic jsou husté do prstýnků stočené kudrnaté vlasy (tzv. *sausage ringlets*). V minulosti si dívky musely své přírodní vlasy pracně natáčet po dlouhé hodiny, což mohlo mít často za následek nedostatek spánku a koncentrace před soutěží. Dnes tento problém vyřešily **umělé paruky** (*wigs*), viz. Obrázek 6. Kýženého efektu loken, které dodávají ve výskocích při tanci svým pohupováním dojem lehkosti, je tak možno dosáhnout takřka okamžitě. Existuje nepřeborné množství druhů, délek i odstínů těchto paruk, jejichž výběr především závisí na „přirozené“ barvě a délce vlasů tanečnice. Nicméně příliš časté nošení tohoto doplňku, jež musí být na hlavě upevněn několika desítkami spínek, může vyústit dokonce až v částečné plešatění (zejména u vytěžovaných mladších věkových kategorií). Paruky bývají také doplňovány o třpytivé tiáry nebo široké vyšívané čelenky či jiné vlasové doplňky (růžičky apod.) v barvách šatů.

Další součástí dámského soutěžního oděvu jsou vysoké bílé vlněné **ponožky** (*poodle socks*, česky známé jako *pudlice*), viz. Obrázek 7. Horní část je vyrobena ze speciální tkaniny, která je vroubkovitě zvlněna tak, aby se ponožky lépe udržely na lýtku. Tanečnice dokonce nanášejí po obvodu jejich horního okraje speciální lepidlo, aby se jim při tanci neshrnovaly (Sims, 2004). Starší dámy či začátečnice, které si ještě nestačily zakoupit velice drahé sólové šaty, obvykle tančí v klasických černých punčochách po vzoru tanečnic z *Riverdance*. Podle přísných pravidel *An Coimisiún* však nesmí být použity průhledné punčochy s méně než 70DEN.

Obrázek 6. Soutěžní paruka¹¹

Obrázek 7. Poodle socks – Pudlice¹²

¹¹ Obrázek pochází z internetových stránek prodejce tanečního zboží:
http://www.antoniopacelli.com/irish_dance/wigs/Vanessa_irish_dancing_wig--Vanessa

¹² Obrázek pochází z internetových stránek prodejce tanečního zboží:
<http://www.thecelticcove.com/irish%20dance%20accessories.htm>

2.5 Organizace zaštitující irské tance

Jak bylo dříve nastíněno v kapitole věnované historii, urgentní potřeba standardizovat irský tanec vyústila na začátku 20. století v postupný vznik autonomních zastřešujících organizací. S dalším rozvojem a rostoucími potřebami následně docházelo k zakládání poboček, ale také k rozkolu organizací již existujících. Zde jsou pro ilustraci popsány pouze některé z nich.

2.5.1 An Coimisiún Le Rincí Gaelacha (The Irish Dancing Commission)

Jedna z nejvýznamnějších a nejproslulejších organizací *An Coimisiún Le Rincí Gaelacha* (dříve fungující jako Vyšetřovací komise, *Commission of Enquiry*) vznikla na základě iniciativy členů Galské ligy v roce 1930¹³ (The Irish Dancing Commission, 2012). Tento samosprávný orgán měl za úkol spravovat veškeré záležitosti týkající se irského tance na území zeleného ostrova. Primárním zájmem však bylo zachování a šíření s ním spojené kultury. Jedním z cílů byla registrace všech pořádaných soutěží (*feiseanna*) a vyučujících učitelů. Komise také převzala patronát nad taneční sekci *Oireachtas* (kulturní akce) Ligy, která byla později v její režii organizována pod názvem *Oireachtas an Rince*, a to až do 70. let, kdy došlo k přejmenování na *Oireachtas Rince na h-Éireann (The All Ireland Dancing Championship)*. Důvodem bylo odlišení od nově vzniklého světového šampionátu *Oireachtas Rince na Cruinne (The World Irish Dancing Championship)*, jenž *An Coimisiún* poprvé zorganizovala v roce 1969.

Od roku 1943 Komise zprostředkovává certifikované zkoušky učitelů, kteří po jejich úspěšném absolvování získávají titul TCRG (*Teagascóir Choimisiúin le Rincí Gaelacha*). Následně vznikly na podobném principu také zkoušky pro aspiranty na pozici rozhodčího s titulem ADCRG (*Teagascóir Choimisiúin le Rincí Gaelacha*) a později také pro učitele skupinových tanců, obzvláště *ceilí*, s titulem TMRF (*Teastas Múinteora Rince Fóirne*). Jak již bylo dříve zmíněno, Komise se také zasloužila o zkompletované vydání tří samostatných publikací *Ár Rincí Fóirne* (tzv. Třicítka) z let 1939, 1943 a 1969, které mají stanovit výběr třiceti nejpopulárnějších tradičních *ceilí* tanců. Od 60. let *An Coimisiún* rozšířila svou působnost také za hranici britských

¹³ Jiné prameny (např. Brennan, 2004; Foley 2001) uvádějí datum vzniku v roce 1929.

ostrovů (v Austrálii, USA aj.). Od 70. let se pak ve spojitosti s organizací každoročního světového šampionátů stala celosvětovým nezávislým legislativním orgánem zaměřeným na oblast irského tance (The Irish Dancing Commission, 2012).

Přes všechny své zásluhy tato silně konzervativní organizace nezdědala vyvolává svými kontroverzními pravidly v taneční komunitě rozruch. Jak uvádí Whelan (2000) mezi nejabsurdnější zavedená pravidla Komise patří zcela jistě tzv. „Zákaz“ („Ban“), jež zakazoval tanečnickům a učitelům pomoc či účast v jakémkoliv jiném než irském tanci. Dalším příkladem může být také zákaz soutěžení pro tanečnický, jejichž oděv, obuv a doplňky nebyly vyrobeny v Irsku. Některá další pravidla, např. šestiměsíční zákaz účasti na soutěžích při změně taneční školy, jsou jedním z předmětů zájmu dotazníkového šetření v rámci praktické části této práce.

2.5.1.1 RTME (*Registered Teachers Mainland Europe*)

RTME (*Registered Teachers Mainland Europe*) je jednou z mnoha regionálních odnoží *An Coimisiún Le Rincí Gaelacha* ve světě. Jako jedna z nejmladších poboček vznikla teprve v roce 2003. Jedná se o sdružení certifikovaných učitelů TCRG, jež působí na území kontinentální Evropy (a tedy i v ČR). V současné době úměrně s boomem irského tance rychle expanduje. Od okamžiku jejího založení se počet členů zdvojnásobil. Více než 30 učitelů tak nyní organizuje své taneční semináře a soustředění v 18 evropských zemích (RTME, 2012).

2.5.2 The Irish Dance Teacher's Association

Tato organizace je známá také pod názvem *An Comhdháil na Muinteoirí Rincí Gaelacha*. Existovala již ve 20. letech (před vznikem *An Coimisiún*) ve velkých irských i vzdálených zahraničních městech. Někteří její členové s příchodem Komise vstoupili také do jejích řad. Nespokojenost s politikou *An Coimisiún*, jež vyvrcholila v roce 1969 obrovskými neshodami mezi oběma stranami, však měla za následek ukončení spolupráce a vznik zcela autonomní organizace s vlastní změněnou konstitucí. Následně rozšířila své členství na území Irska, Anglie a Skotska a dnes má svůj vlastní systém zkoušek pro učitele a porotce a také regionální a národní šampionáty (Whelan, 2000).

2.5.3 WIDA (World Irish Dance Association)

W.I.D.A. je mladou organizací, jež má sídlo v kontinentální Evropě. Stejně jako v předešlých případech pořádá pod svou záštitou workshopy, soutěže a zkoušky a také různé výukové programy, jejichž účelem je propagovat irskou kulturu (tanec, hudbu a jazyk). Odlišuje se však svým liberálnějším přístupem, který umožňuje potenciálním zájemcům získat certifikát učitele či porotce W.I.D.A. bez podmíněné předchozí znalosti či zkušenosti s irským tancem. Na vlastních soutěžích tzv. *Open Feiseanna* umožňuje účast skutečně všem tanečnickům, včetně těch, kteří jsou registrovaní pod jakoukoliv jinou organizací (školou), příp. nejsou registrovaní vůbec (W.I.D.A., 2012).

2.6 Soutěže v irském tanci (Feiseanna)

Z důvodu zaměření celé této práce na problematiku *stepdancingu se* bude tato kapitola soustřeďovat pouze na tuto oblast. Ostatní druhy irských tanců (*sean-nós*, *set dancing*) mají svůj vlastní systém vnitřní organizace, a liší se tak i charakterem pořádaných soutěží.

Soutěže v irském *stepdancingu* (*feiseanna*, j.č. *feis*) mají na zeleném ostrově, ale také v dalších anglicky mluvících zemích s početnou irskou komunitou, velmi silnou tradici. Nicméně v současné době zažívají svůj boom také v kontinentální Evropě, kam se do pořadatelských měst sjíždějí nejen evropští, ale také někteří asijské tanečníci. Soutěže bývají pořádány jednotlivými organizacemi (např. *An Coimisiún*, *An Comhdháil*), které mají svůj vlastní odlišný systém řízení a pravidel. Zde se však omezíme pouze na *feiseanna* pořádané celosvětově zaměřenou *An Coimisiún*, pod níž se mimo jiné řadí i čeští tanečníci.

V případě sólových tanců bývá řazení do jednotlivých soutěžních úrovní určeno za pomoci několika kritérií. Zásadní je **stupeň pokročilosti** tanečníka. Rozlišujeme celkem čtyři kategorie (vzestupně): *beginners* (začátečníci), *primary* (mírně pokročilí), *intermediate* (pokročilí) a *open* (nejvyšší úroveň). V nižších úrovních se zpravidla tančí všechny tance v měkkých botách: *reel*, *single jig*, *light jig*, *slip jig* a v tvrdých botách: *heavy jig*, *hornpipe* a *tradiční set* (v případě *intermediate* a *open* se zpravidla nezařazují *single a light jig*). Každý **tanec** (další kritérium) je přitom považován za jednotlivou soutěžní kategorii (dílní soutěž). Postup do vyšší úrovně obvykle tanečníkovi zajišťuje

výhra či jiné vysoké umístění. Rozhodující je však celkový počet soutěžících. Např. za účasti pouhých tří tanečníků v daném tanci nemůže vítěz postoupit, protože tento počet není považován za dostatečnou konkurenci. Dalším kritériem je **věk**. Obvykle dochází k rozdělení do skupin s rozmezím 3-7 let, např. 18-24 let, nicméně ve starších méně zastoupených kategoriích se používá anglické označení U (*under*, pod) či O (*over*, nad), např. U30 (pod 30 let), O35 (nad 35 let). Velice důležitým faktem je, že pravidla (i rozřazení do kategorií) nejsou pevně stanovena a mohou se mezi jednotlivými soutěžemi více či méně lišit.

Tanečníci všech soutěží úrovní (vyjma *open*) se také mohou ucházet o výhru ve speciální dílčí soutěži, tzv. *Trophy* (opět pro každou kategorii zvlášť), kde však nepředvádějí kompletní tanec, ale pouze vybraný krok. *Open championship* je označením pro šampionát v nejvyšší a nejprestižnější kategorii, do které jsou zpravidla zařazovány pouze některé tance: softové *reel/slip jig*¹⁴ a stepové *heavy jig/ hornpipe*, ze kterých si soutěžící vždy vyberou jednu variantu a *sólový setový* (tradiční či netradiční) tanec.

Na *feisi* se objevují také skupinové formy irského tance (*ceilí* či figurální tance). Nejčastěji jsou k vidění tzv. *handy*: *twohand*, *threehand*, atd. (z angl. *hand*, ruka), které svým názvem označují počet tanečníků v dané choreografii.

Ve všech případech hodnotí předvedené výkony profesionální rozhodčí s titulem ADCRG. Jejich úkolem je oznámkovat celkem 4 aspekty tanečního výkonu. Podle Whelana (2000) mezi ně patří: timing (rytmus), držení těla, skladba kroků (složitost) a způsob jejich provedení (prezentace). Zajímavou roli však často mohou hrát také jiné faktory, např. tanečníkův vzhled. Ten je pro vytvoření žádoucího estetického dojmu během výkonu velmi důležitý. Existují jisté předpoklady, nepsaná pravidla, kterými by se měli tanečníci řídit. Např. ve vyšších úrovních je u dívek téměř povinností mít bohatě zdobené sólové šaty s typickou kudrnatou parukou. Naopak pro nižší kategorii se obvykle doporučují spíše jednoduché šaty a přirozený vzhled vlasů.

Kromě běžných oblastních *feisů* (jeden se také pořádá na území ČR, tzv. *Prague feis*) se každoročně konají také významnější soutěže tzv. *Oireachtas*. Ty se dělí na regionální (*regional championship*) a národní (*national championship* jako např. *the All Ireland*, *the All England*), ze kterých se ti nejlepší tanečníci mohou postupně kvalifikovat na každoročně pořádaný světový šampionát (*The World Irish Dancing*

¹⁴ *Slip jig* tančí krom začátečníků výhradně ženy.

Championship). Ten se obvykle koná v období velikonočních prázdnin na území Irska. Nicméně od roku 2002, kdy šampionát poprvé hostilo sousední Skotsko, nejsou výjimkami také zahraniční destinace (Whelan, 2000).

2.7 Irské tance v ČR

V předchozích kapitolách byly podrobně popsány jednotlivé aspekty irských tanců vzhledem k místu jejich vzniku v Irsku. Jak bylo výše uvedeno, v průběhu minulého století se irská kultura (hudba, jazyk i tanec) rozšířila i do zahraničí. Na území evropského kontinentu došlo na sklonku milénia, podobně jako v dalších částech světa, pod vlivem fenomenálních komerčních tanečních show typu *Riverdance* či *Lord of the Dance* k rozšíření povědomí a také zvýšení zájmu o irský tanec. V současné době zažívá toto specifické taneční odvětví (obzvláště soutěžně zaměřený *stepdancing*) svůj rozkvět. Česká republika není výjimkou. Momentálně u nás funguje okolo dvou desítek tanečních souborů, působí celkem tři¹⁵ certifikovaní učitelé TCRG a každoročně se pořádá soutěž *Prague feis*.

2.7.1 Vznik a současná situace irských tanců v ČR

Následující materiál pochází (není-li uvedeno jinak) z webových stránek jednoho ze zakladatelů irských tanců v ČR, Václava Bernarda.

První zmínky o kontaktu Čechů s irskou taneční kulturou pocházejí ještě z období hlubokého komunismu kolem roku 1967. Jednalo se však spíše o ojedinělá setkání tehdy ještě československých hudebníků s irskými muzikanty a tanečníky, jež na základě kulturní výměny vystoupili v Praze, Ostravě a Bratislavě. Jedním z iniciátorů těchto událostí byl současný viceprezident *An Coimisiún* Dr. John Culinane, který je mimo jiné autorem několika knih o irském tanci.

V roce 1995 začala jistá učitelka angličtiny skotského původu Kate Wood v Praze pořádat první lekce pro zájemce o irský tanec. Výuka probíhala pouze jednou týdně ve skromných prostorách tělocvičny v centru Dejvic. Jednalo se především o *ceilí* a *setové* tance, pro jejichž vysvětlení využívala lektorka slavnou „Třicítku“ *Ár Rincí Fóirne* a

¹⁵ Podmínečný titul, tzv. *conditional TCRG* držela doposud také Tereza Loužecká Bachová, jež se nedávno po úspěšném absolvování zkoušek stala historicky první českou držitelkou tohoto titulu.

učebnici *setdancingu Toss the feathers*. Důraz byl kladen spíše na prostorové uspořádání jednotlivých tanců než na samotnou techniku, což v začátcích ubíralo na autenticitě jejich provedení. V té době navíc nebyly k dostání téměř žádné materiály (ani na Internetu), ze kterých by se mohli tanečníci sami vzdělávat.

K výraznému posunu však došlo v roce 1997, kdy byl založen historicky první taneční soubor irských tanců na území České republiky *Rinceoirí* (v irštině tanečníci). Než došlo k postupnému odtržení některých členů a vzniku paralelních tanečních skupin (*Gach Le Gach, Coiscéim*), byl do roku 2000 jediným seskupením svého druhu. V této době se také v Brně objevuje soubor s názvem *Démáirt* (irsky úterý) a postupně na něj v dalších letech navazují taneční skupiny z různých měst po celé České republice, např.: *Gall-tír* (Praha), *Fiach bán* (Olomouc), *Galtish* (Ostrava) a další. Obecně se nacházela nejstarší a nejzkušenější základna tanečníků spíše v Čechách, na Moravě se soubory zakládaly obvykle o něco později.

Se vzrůstajícím zájmem o irské tance si zainteresovaní členové tanečních skupin uvědomovali důležitost a přínos zahraniční zkušenosti pro jeho další a hlavně rychlejší rozvoj. V roce 2002 přijali pozvání na již druhý ročník *Letní školy irského tance* pořádané každoročně Václavem Bernardem (později přejmenované na *Bernard's Summer School*) zahraniční, tehdy ještě necertifikovaní, lektoři Sean Kilkenny a Mary Sweeney. Následně uspořádalo pražské taneční studio Zig-Zag dva semináře irských tanců se současnou lektorkou tanečníků Rinceoirí Lisou Delaney TCRG, ADCRG z londýnské Delaney Academy. Na dalších ročnících letních škol se objevila další zahraniční zvučná jména, např.: Anne-Marie Cunningham TCRG z Londýna, bývalá tanečnice show *Riverdance*, jež po určitou dobu úzce spolupracovala s *Rinceoirí* a *Coiscéimem*, Shane McAvinchey TCRG, bývalý tanečník několika show, který dodnes působí v Německu, pořádá lekce v sousedním Polsku a také Rusku a Stephen Scarrif TCRG, opět tanečník několika show, jenž na poměrně krátkou dobu poskytoval lekce členům souborů *Démáirt*, *Gall-Tir* a *Fiach bán*. Od roku 2003 se v Praze ve spojitosti s výukou *setových tanců* objevovali také manželé Joe a Janet O'Harovi.

V současné době u nás funguje okolo dvaceti irských tanečních skupin (zaměřených na různé styly), jež mají pro svou působnost v České republice vytvořeno skutečně kvalitní zázemí. Tanečníci *stepdancingu* mohou navštěvovat profesionální taneční semináře pod vedením jednoho z certifikovaných lektorů Ronana Morgana TCRG (*Ronan Morgan School*), Terezy Loužecké Bachové TCRG (*Luas Dancing*

school) či Lisy Delaney-Galal TCRG, ADCRG (*Delany Academy*). Od roku 2009 mohou každoročně porovnat své taneční výkony také v domácím prostředí v rámci mezinárodní soutěže *Prague feis*, jež se koná v prostorách Tyršova domu na pražské Kampě. Zájemcům o irskou kulturu se nabízí možnost účasti na každoročně pořádané *Bernard's Summer school*, která zahrnuje krom lekcí *stepdancingu*, *setových tanců* a *sean-nósu* také výuku irštiny či hry na tradiční irské hudební nástroje. Jednotlivé soubory také prezentují své vlastní choreografie (v *soft* i *hard shoes*) na každoročně pořádaném festivalu Pardubická Ryengle. Kromě výše zmíněných možností, seminářů, letních a zimních soustředění apod. členové tanečních skupin obvykle předvádějí své autorské či tradiční choreografie (např. *ceilí*) v rámci vystoupení na různých společenských akcích (plesech, festivalech apod.). Pořádají také výukové kurzy pro veřejnost (dospělé začátečníky i děti) a mnohé kulturní akce spojené např. s oslavami svátku Sv. Patrika.

2.7.2 Soubory irských tanců na území ČR

Jak bylo uvedeno v předchozí podkapitole, na území Čech a Moravy momentálně působí okolo dvou desítek tanečních skupin, jež zaměřují svou činnost právě na irské tance. Nejstarší soubory, obvykle z území Čech (*Rinceoirí*, *Coiscéim* atp.) obvykle mají bohaté zkušenosti s výukou vedenou různými certifikovanými lektory, mezinárodními soutěžemi, letními školami atd., jelikož sídlí v Praze, kde irský tanec v ČR před zhruba 20-ti lety vznikl. Na Moravě se sice objevily taneční soubory až o něco později, nicméně rychle se zde vytvořila početná taneční základna. V současnosti neustále vznikají nová sdružení, jež bývají často zakládána bývalými členy již déle fungujících skupin. Zde pro představu uvádím popis pěti nejznámějších tanečních souborů irského tance na našem území.

2.7.2.1 Rinceoirí

Rinceoirí (v irštině tanečníci) je od roku 1997 nejstarším irským tanečním souborem v České republice, jež působí hlavně na území města Prahy. Jeho vznik je úzce provázán s úplnými začátky výuky irského tance, kterou vedla v hlavním městě skotská učitelka Kate Wood. V současnosti se členové *Rinceoirí* věnují zejména

modernímu *stepdancingu*, technice soft i hard shoes. Vytvářejí vlastní autorské choreografie, jež prezentují na mnohých kulturních akcích pořádaných např. v divadlech, na festivalech apod. Účastní se také mezinárodních soutěží v irském tanci *feiseanna* včetně těch nejprestižnějších (*Oireachtas*) pod vedením lektorky a porotkyně Lisy Delaney-Galal TCRG, ADCRG, přičemž mají silné zastoupení v těch nejvyšších výkonnostních kategoriích *intermediate* a *open*. Ve spolupráci s Delaney Academy pořádá *Rinceoirí* od roku 2009 také svou vlastní mezinárodní soutěž pod patronátem *An Coimisiún* s názvem *Prague feis*.

Momentálně skupina trénuje pod vedením umělecké vedoucí Marie Dernovškové, která je krom dalších současných či bývalých členů Václava Bernarda a bratří Mašků jednou z nejvýznamnějších osobností skupiny. Od roku 2004, kdy byla založena taneční škola *Rinceoirí Irish Dance Academy* (RIDA), nabízí soubor kurzy irského tance pro děti i dospělé krom Prahy také v Plzni, Davli a Příbrami. Mezi nejvýznamnější projekty *Rinceoirí* zcela jistě patří celovečerní taneční show *Dancing Dream*, jež byla realizována ve 20 divadlech v ČR, vystoupení v Tesla aréně k výročí 10-ti let irského tance v ČR a prezentace ve finále talentové soutěže. Dalšími úspěchy jsou opakované kvalifikace tanečníků na prestižní světový šampionát jak v sólovém, tak týmovém tanci (Klub irských tanců *Rinceoirí*, 2012).

2.7.2.2 *Démáirt*

Démáirt (v irštině úterý) vznikl jako jeden z prvních moravských tanečních souborů už v roce 1999. Funguje v rámci Křesťanského sdružení mladých lidí YMCA v Brně. Nejvýznamnější osobností skupiny je choreografka, trenérka a *open* tanečnice Lenka Hoffmannová, jež má za sebou i účast na světovém šampionátu. Hlavní součástí uměleckého repertoáru *Démáirtu* tvoří tradiční *ceilí* tance a volné choreografie v měkkých i tvrdých botách. Své tance prezentují na mnohých společenských akcích. Provozují *ceilí club* pro téměř všechny tanečnický bez rozdílu věku, jehož náplní jsou irské a skotské *ceilí* tance. Pořádají také pravidelné kurzy pro začátečníky. Podobně jako jiné soubory se pravidelně od roku 2007 účastní seminářů s TCRG Ronanem Morganem (původně se Stephenem Scariffem) a pod hlavičkou *Ronan Morgan School* úspěšně soutěží také na evropských *feiseanna* (Soubor irských tanců YMCA Brno *Démáirt*, 2012).

2.7.2.3 *Fiach bán*

Fiach bán (v irštině bílý havran) je poměrně mladou taneční skupinou, jež vznikla teprve v roce 2005 v Olomouci. U jejího zrodu stály dvě hlavní protagonistky Petra Šarhanová a Anna Novosadová, jež se v průběhu několika málo let zasloužily o vybudování poměrně silné členské základny. Jedním z prvních členů souboru byl také vrcholový tanečník Michal Zubalík, který odjel na zelený ostrov s cílem zatančit si v irské taneční show. Tento sen také proměnil ve skutečnost.

Fiach bán v průběhu roku vystupuje na mnohých kulturních akcích jako např. Pardubická Ryngle, Irský večer v Kopřivnici, *Irish cultural festival* atp. či v místních irských hospůdkách se svými softovými i stepovými choreografiemi. V březnu letošního roku byl také hostem pořadu *Živě na Jedničce*, kde měl možnost prezentovat irský tanec divákům České televize. Soubor pořádá své vlastní akce pro širokou veřejnost, např. taneční večer u příležitosti oslav svátku Sv. Patrika či každoroční závěrečný večer, na kterých mimo jiné probíhá oblíbená výuka *ceilí*. Podobně jako v případě *Démáirtu* soutěží členové *Fiach bánu* na *feiseanna* pod vedením Ronana Morgana (Skupina irských tanců *Fiach bán*, 2012).

2.7.2.4 *Gall-tír*

Další z pražských souborů irského tance s názvem *Gall-tír* (v irštině země cizinců) založili manželé Gabriela a Jan Klášterkovi, jedni z nejúspěšnějších českých tanečníků, v roce 2003. V současné době čítá skupina okolo třinácti stálých členů, z nichž velká část tančí na velmi vysoké úrovni (*intermediate* či *open*). Všichni soutěží pod záštitou *Ronan Morgan school*. Mezi největší úspěchy *Gall-tíru* zcela jistě patří opakované výhry (či vysoká umístění) na evropských *feisích* v *Open championship* a také úspěšné kvalifikace na světový šampionát. Činnost souboru se kromě soutěží soustřeďuje také na vystoupení a s nimi související tvorbu vlastních choreografií, které prezentují např. na již zmíněné Pardubické Ryngli či dalších festivalech. Významným bodem v portfoliu souboru je rok 2005, ve kterém se Gabriela Klášterková stala první a dosud jedinou učitelkou unikátního tanečního oboru Irský tanec na Základní umělecké škole Prosek v Praze. V současné době z něj vycházejí první absolventi. Kromě výuky na ZUŠ organizuje *Gall-tír* také začátečnický kurz pro dospělé ve studiu volného času

Happy Time (Soubor irského tance a stepu Gall-tír, 2012).

2.7.2.5 *Galtish*

Vznik ostravského souboru *Galtish* v roce 2003 je úzce spjat s činností skupiny historického šermu a tance „Rytíři Svatého Grálu“, jež si na svůj trénink pozvala bývalou country tanečnici Alenu Gaálovou. Ta se z vlastní iniciativy rozhodla tanečně vzdělávat také v oblasti irských tanců. Cenné zkušenosti získala na *Letní škole irských tanců* v Praze (dnes již *Bernard's Summer school*) od renomovaných evropských učitelů. Později také společně s dalšími tanečnicemi absolvovala intenzivní kurzy pod vedením předních českých lektorek Terezy Loužecké Bachové (*Kaskáda-Praha*) a Terezy Bernardové (*Rinceoirí-Praha*). Členská základna *Galtishe* se díky náborům a konkurzům postupně rozšířila a soubor se tak začal pravidelně zúčastňovat letních škol a víkendových seminářů, kde načerpal znalosti také o dalších irských tanečních formách např. setových a bretaňských tancích. V současné době se tanečníci *Galtishe* účastní soutěží *feiseanna* pod záštitou nově vzniklé školy *Luas Dancing school* jediné certifikované české lektorky Terezy Loužecké Bachové. Na rozdíl od jiných tanečních skupin v republice se díky spojitosti s rytířstvem věnují také kombinovaným formám tance, experimentují s ohněm atp. (Taneční sdružení *Galtish*, 2012).

3 CÍLE A VÝZKUMNÉ OTÁZKY

Cílem práce je zmapovat vztah a postoje irských¹⁶ tanečníků působících na území ČR k problematice irského tance.

Dílčí cíle:

1. Zjistit jaký je postoj irských tanečníků k vybraným pravidlům Irské taneční komise.
2. Zjistit jaké faktory mají dle tanečníků nejvýraznější vliv na jejich taneční rozvoj a umístění na soutěžích.

Výzkumné otázky:

- Výzkumné otázky vztahující se k prvnímu dílčímu cíli:
 1. Je názor tanečníků na pravidla Irské taneční komise ovlivněn délkou jejich zkušenosti s irským tancem (taneční kariéry)?
 2. Jaké jsou rozdíly v postojích tanečníků z Čech a Moravy k pravidlům Irské taneční komise?
- Výzkumné otázky vztahující se k druhému dílčímu cíli:
 3. Do jaké míry se liší názory mezi pohlavími na to, jaký vliv má vzhled tanečníka na jeho umístění na soutěži?
 4. Liší se názory respondentů jednotlivých soutěžních úrovní na to, jaké faktory nejvýrazněji ovlivňují jejich taneční růst?

¹⁶ V rámci celé práce považujeme za irské tanečnický všechny osoby provozující tuto pohybovou aktivitu (nejedná se o tanečnický irské národnosti).

4 METODIKA

4.1 Výzkumný soubor

Výzkumné šetření probíhalo od konce měsíce května do konce července roku 2012. Výzkumný soubor zahrnuje celkem 64 osob, z toho 7 mužů a 57 žen. Jeden respondent musel být vyřazen, protože nesplnil nezbytná kritéria pro zařazení do výzkumu (nebyl členem tuzemského, nýbrž zahraničního souboru). Jednalo se o záměrný výběr. Základní soubor tvoří čeští tanečníci irských tanců ze souborů z celé České republiky. Účastníci dotazování byli předem osobně či elektronickou cestou kontaktováni a v průvodním dopise seznámeni s účelem výzkumu. Byla jim také nabídnuta možnost poskytnutí zpětné vazby po vyhodnocení výsledků.

Velikost a složení výzkumného souboru odpovídá velikosti a složení základního souboru¹⁷. Poměrně malé zastoupení mužů ve vzorku koresponduje s řídkým výskytem tanečníků mužského pohlaví v irských tanečních souborech na našem území. Z hrubých údajů pořízených na základě vlastního průzkumu vyplývá, že v irské taneční komunitě u nás připadá jeden muž přibližně na každou osmou ženu. V Tabulce 1 je zobrazena charakteristika výzkumného souboru.

Tabulka 1. Výzkumný soubor

			Žena			Muž			
			PČH	M	Mdn	SD	M	Mdn	SD
Délka zkušenosti	méně než 2 roky	1							
	2 až 5 let	2	2,26	2	0,66	2,43	2	0,49	
	nad 5 let	3							
Soutěžní úroveň	Beginners	1							
	Primary	2							
	Intermediate	3	1,88	2	0,81	2,33	2	1,25	
	Open	4							
Soubor	Moravský	1							
	Český	2	1,47	1	0,5	1,43	1	0,49	

Legenda: M – aritmetický průměr, Mdn – Medián, SD – směrodatná odchylka, PČH – přiřazená číselná hodnota

¹⁷ Základní soubor tvoří zhruba 500 tanečníků české národnosti obou pohlaví ve věkovém rozmezí cca 4-65 let. Jedná se o přibližný odhad skutečnosti, pořízený na základě vlastních (ústních či písemných) zdrojů. V současné době u nás nejsou k dispozici žádné oficiální (české ani cizojazyčné) písemné dokumenty, jež by zachycovaly činnost irských tanečních souborů.

4.2 Výzkumné metody

Dotazník

Dotazník vytvořený pro účely této práce je rozdělen do celkem tří bloků, viz. Příloha 1. První část obsahuje 4 otázky zaměřené na obecný postoj tanečníků k irskému tanci a faktory, které ovlivňují jejich taneční růst. Druhou část tvoří dva bloky položek vždy po pěti výrocích, jež jsou zaměřeny na pravidla a fakta související s činností Irské taneční komise. Ve třetí části se nacházejí demografické otázky, jež byly záměrně umístěny na úplný konec. Drtivou většinu zařazených položek tvoří strukturované polytomické položky s numerickou posuzovací škálou odpovědí (Chráska, 2007).

Dotazník byl v průběhu výzkumu zpřístupněn v elektronické podobě na serveru www.formees.com, který je určen pro online tvorbu formulářů. Využití internetového prostředí pro výzkum skýtá mnohé výhody, ale i nevýhody. Poskytuje výzkumníkovi poměrně snadný a rychlý přístup k obrovskému množství dat od velkého počtu respondentů, kterým na oplátku zaručuje vysokou míru anonymity. Na druhou stranu může znevýhodňovat adresáty, kteří nemají běžně přístup k Internetu. Také existuje možnost, že online dotazník vyplní nezasvěcené osoby, jež nejsou součástí záměrného výběru.

Podle Chrásky (2007) je u všech typů dotazníků nevýhoda v možném zkreslení reality, jež tato metoda sběru dat neumožňuje vždy spolehlivě zachytit. Nicméně pro účely tohoto výzkumu se dotazník jeví jako nejvhodnější varianta.

Zpracování dat

Nashromážděná data byla zpracována za pomoci základní popisné (deskriptivní) statistiky (medián, aritmetický průměr, směrodatná odchylka). Pro tyto účely byly využity funkce softwaru MS EXCEL 2003.

5 VÝSLEDKY A DISKUSE

5.1 Výsledky a diskuse vztahující se k 1. výzkumné otázce

V první části vyhodnocování dat z dotazníku mě zajímala problematika pravidel Irské taneční komise. Na úvod je třeba poznamenat, že uváděná pravidla mají svůj původ v Irsku a jsou aplikována evropskou odnoží Irské taneční komise na naše poněkud odlišné prostředí, což může v praxi vzbuzovat rozporuplné reakce. Na kontroverznost některých pravidel *An Comisiúin* upozorňuje také Whelan (2000). Právě z těchto důvodů byla uvedená pravidla vybrána za předmět tohoto výzkumu a zařazena do položek dotazníku.

Prvním dílčím cílem práce bylo zjistit, jaké jsou postoje českých tanečníků k vybraným pravidlům Irské taneční komise. Respondenti měli vždy na výběr odpověď v rozsahu pětistupňové škály, kde pole 1 označovalo naprostý souhlas, pole 2 částečný souhlas, pole 3 neutrální postoj, pole 4 částečný nesouhlas a pole 5 naprostý nesouhlas. V Tabulce 2 se nacházejí výsledné odpovědi vztahující se k první výzkumné otázce, jež měla zjistit případnou souvislost mezi délkou taneční kariéry a názory tanečníků na tato pravidla.

Tabulka 2. Odpovědi respondentů vztahující se k pravidlům Irské taneční komise z hlediska délky jejich taneční kariéry

	M	Mdn	SD
Délka taneční kariéry	Odpovědi k Pravidlu 1		
méně než 2 roky	3,29	3	1,38
2 až 5 let	3,81	4	1,18
více než 5 let	3,84	4	1,31
	Odpovědi k Pravidlu 2		
méně než 2 roky	3,14	3	0,98
2 až 5 let	2,9	3	1,44
více než 5 let	3	3	1,36
	Odpovědi k Pravidlu 3		
méně než 2 roky	3	3	1,06
2 až 5 let	3,09	3	1,35
více než 5 let	3,4	4	1,17
	Odpovědi k Pravidlu 4		
méně než 2 roky	3,14	4	1,12
2 až 5 let	3	3	1,2
více než 5 let	2,88	3	1,48

Legenda: M – aritmetický průměr, Mdn – Medián, SD – směrodatná odchylka

Pravidlo 1 – Sdílení tanečních prostor

První pravidlo se týká zákazu sdílení stejných prostor tanečnický z různých tanečních škol. Odvíjí se od faktu, že každá škola má svůj specifický taneční styl, jež by měl být chráněn od jiných, vnějších vlivů a měl by si tak udržet svou originální podobu.

Ze získaných odpovědí vyplývá, že všichni respondenti zaujímají k tomuto pravidlu neutrální postoj, který tíhne spíše k částečnému nesouhlasu. Tanečníci s delší dobou působnosti 2-5 let a více než 5 let nesouhlasí výrazněji (s průměrnou odpovědí 3,81 a 3,84) než ti, kteří se irskému tanci věnují méně než 2 roky (s průměrnou odpovědí 3,29). Z rozdílů v odpovědích jednotlivých kategorií je patrné, že s narůstající taneční zkušeností se tanečníci k tomuto pravidlu staví kritičtěji. Může to být způsobeno např. tím, že zkušenější respondenti se s tímto omezením ve své kariéře již vícekrát setkali a jsou si více vědomi úskalí, jež toto pravidlo může přinášet.

V praxi totiž může docházet k situacím, kdy tanečníci různých tanečních škol mohou skutečně přicházet do kontaktu, ať už je to v prostorách pro přípravu před soutěží, či např. v rámci letních škol či jiných soustředění, což může vzbuzovat rozporuplné názory při rozhodování, zda toto pravidlo dodržovat, jestli není příliš omezující a také, zda ovlivnění jiným tanečním stylem je skutečně tak „nebezpečné“. Všechny tyto faktory se mohou odrážet ve výsledných postojích respondentů.

Pravidlo 2 – Změna taneční školy

V případě druhého pravidla, jež se týká šestiměsíčního zákazu účasti na soutěži (tzv. restylizaci) pro tanečnický, kteří přecházejí k jiné taneční škole, je situace mnohem jednoznačnější. Respondenti k němu zaujímají více méně jednotný neutrální postoj. Zaznamenané odpovědi se pohybují v intervalu od 2,9 – 3,14. Mezi jednotlivými kategoriemi tedy již není tak výrazný rozdíl, jako v předchozím případě. Výrazněji nesouhlasí spíše kategorie se zkušeností méně než 2 roky, jež se podobně jako v předchozím případě nemusela s tímto pravidlem doposud setkat. Někteří déle působící čeští tanečníci, kteří vyplňovali dotazník, mají za sebou oficiální přestup od jednoho certifikovaného učitele TCRG (a tudíž i školy) k jinému, což se mohlo odrazit na výsledku. Z vlastní zkušenosti mohou potvrdit, že starší a zkušenější tanečníci zastávají toto pravidlo a vnímají jej jako opodstatněné spíše než nováčci.

Pravidlo 3 – Pořizování video a fotodokumentace na soutěžích feiseanna

Třetí pravidlo se bezprostředně týká pouze soutěžního prostředí. Na všech *feisenna* pod záštitou Irské taneční komise panuje zákaz natáčení a pořizování fotografií předváděných tanečních výkonů. Od konce roku 2011 zákaz neplatí pro nižší výkonnostní kategorie *beginners* a *primary*.

V tomto případě nacházíme nejvýraznější rozdíl v odpovědích mezi respondenty s nejkratší a nejdelší taneční kariérou. Nicméně všechny odpovědi se pohybovaly na číselné škále okolo pole 3 či výše, což označuje neutrální postoj či mírný nesouhlas. Tanečníci s nejdelší zkušenosti (více než 5 let) se k pravidlu stavějí nejskeptičtěji, a to s prům. odpovědí 3,4 a mediánem 4.

Toto pravidlo může být pro laika, který se nevyzná v historii a fungování irského tance opravdu zvláštní a v mnoha případech bývá kvůli neznalosti v praxi porušováno. Pro tanečníka na vysoké úrovni, jež předvádí složité krokové variace, může být pořízený videozáznam opravdu cenným materiálem (zpětnou vazbou), který mu pomáhá zlepšit jeho výkon. U nižších kategorií nepředpokládáme, že úloha zpětné vazby by mohla být tak důležitá, což může být důvodem, proč tanečníci s kratší kariérou (na nižší úrovni) mají k tomuto pravidlu benevolentnější postoj.

Pravidlo 4 – Soutěžní kategorie

Čtvrté pravidlo se také týká prostředí *feiseanna*. Jedná se o skutečnost, že mohou v jedné společné kategorii soutěžit muži i ženy. Obecně zaujímají tanečníci k tomuto pravidlu spíše neutrální postoj. Rozdíly v odpovědích mezi jednotlivými kategoriemi nejsou nijak dramatické. Kategorie respondentů s taneční kariérou méně než 2 roky uvedla za nejčastější odpověď na škále pole 4, což označuje částečný nesouhlas, zatímco nejzkušenější kategorie (více než 5 let) se přiklání v průměru spíše ke kladné odpovědi (2,88).

Velice často se v soutěžních kruzích hovoří o možném zvýhodňování chlapců, a to zejména v nižších výkonnostních kategoriích, což může být vysvětlením pro nejvýraznější nesouhlas tanečníků s nejkratší dobou působnosti (méně než 2 roky), kteří obvykle do této soutěžní kategorie zapadají.

Shrneme-li obecně uvedené odpovědi respondentů, můžeme konstatovat, že jejich postoje k pravidlům Irské taneční komise nejsou nijak radikální, naopak se v průměru pohybují kolem neutrálního pole škály s hodnotou 3. Mezi jednotlivými kategoriemi (méně než 2 roky, 2-5 let, více než 5 let délky taneční kariéry) nenacházíme výrazné odchylky v názorech.

Na základě těchto údajů, můžeme konstatovat, že názor tanečníků na pravidla Irské taneční komise není ovlivněn délkou jejich taneční kariéry.

5.2 Výsledky a diskuse vztahující se k 2. výzkumné otázce

Podobně jako v předchozí části se následující výsledky bezprostředně týkají problematiky pravidel Irské taneční komise, jejichž znění a charakteristika byla již výše uvedena. Nyní budou předmětem zkoumání rozdíly v postojích tanečníků k těmto pravidlům na základě jejich příslušnosti k českému či moravskému tanečnímu souboru. Výsledky jsou zpracovány v Tabulce 3.

Tabulka 3. Odpovědi respondentů vztahující se k pravidlům Irské taneční komise z hlediska příslušnosti k tanečnímu souboru

	M	Mdn	SD
Taneční soubor	Odpovědi k Pravidlu 1		
Moravský	3,79	4	1,25
Český	3,74	4	1,29
	Odpovědi k Pravidlu 2		
Moravský	2,6	2	1,37
Český	3,35	3	1,26
	Odpovědi k Pravidlu 3		
Moravský	3,27	4	1,33
Český	3,13	3	1,18
	Odpovědi k Pravidlu 4		
Moravský	3,3	4	1,38
Český	2,61	3	1,13

Legenda: M – aritmetický průměr, Mdn – Medián, SD – směrodatná odchylka

Jak je patrné z číselných údajů v Tabulce 3, v případě prvního pravidla, jež se týká zákazu sdílení stejných tanečních prostor tanečníky různých tanečních škol, průměrné

odpovědi respondentů z moravských i českých souborů jsou téměř totožné (3,79 a 3,74). Z hodnoty mediánu 4 u obou kategorií vyplývá, že respondenti s tímto pravidlem spíše nesouhlasí.

Rozdíly v odpovědích vztahující se k Pravidlu 2 – šestiměsíčního období restylizace při přechodu z jedné taneční školy do druhé jsou již mnohem výraznější. Zatímco zástupci moravských souborů (obecně fungují méně let, než jejich české protějšky) tíhnou spíše k souhlasnému postoji, respondenti z českých souborů (obvykle služebně starší) zauímají poněkud kritičtější postoj.

V případě Pravidla 3, zákazu pořizování foto a video dokumentací tance v průběhu soutěží, jsou odpovědi příslušníků moravských a českých souborů poměrně jednotné. Obecně můžeme z příslušných dat v Tabulce 3 usuzovat, že všichni tanečníci vnímají toto pravidlo neutrálně, či tíhnou k částečnému nesouhlasu.

Pravidlo 4 – skutečnost, že na soutěžích v irském tanci mohou v nižších kategoriích soutěžit společně v jedné kategorii muži a ženy, přináší z hlediska rozdílů mezi respondenty již zajímavější výsledky. Zástupci moravských tanečních souborů nejčastěji volili v posuzovací škále dotazníku u této položky pole 4, z čehož plyne, že se s tímto pravidlem příliš neztotožňují. Kolegové z českých souborů naopak zauímají k tomuto pravidlu méně kritický postoj.

Vezmeme-li v potaz všechny odpovědi obou kategorií k pravidlům Irské taneční komise, můžeme z nich vyvodit skutečnost, že všichni respondenti k nim zauímají spíše negativní postoj. Příslušníci moravských souborů jsou obecně kritičtější, u všech odpovědí vyjma jedné vybírali na škále nejčastěji pole 4, tj. částečný nesouhlas. Tanečníci působící v Čechách jsou poněkud umírněnější a mají více neutrální názory. Rozdíly v odpovědích mezi moravskými a českými soubory nejsou příliš výrazné a nevztahují se stejnou měrou ke všem čtyřem pravidlům Irské taneční komise.

5.3 Výsledky a diskuse vztahující se k 3. výzkumné otázce

Další částí dotazníku, jež bude podrobena rozboru, je položka zaměřená na faktory, které ovlivňují tanečnickovo umístění na soutěži. Konkrétně nás bude zajímat, jakou roli hraje dle respondentů na soutěži vzhled soutěžícího a do jaké míry se budou lišit tyto názory mezi zástupci obou pohlaví. V teorii byly již výše uvedeny 4 složky

hodnocení tanečního výkonu. Podle Whelana (2000) mezi ně patří: timing, držení těla, skladba kroků a způsob jejich provedení. Vzhled tedy tvoří vzhledem k prezentovanému výkonu spíše okrajovou část, nicméně právě prostředí soutěží v irském tanci je typické (zejména u dívek) svou posedlostí pro perfektní připravenost tanečníka jak po stránce technické, tak i estetické. V teoretické části je vzhledu tanečníka věnována větší pozornost v kapitole popisující vybavení (oděv, obuv a doplňky).

Tabulka 4. Názory pohlaví na roli vzhledu na soutěži

Pohlaví	M	Mdn	SD
Muž	2,57	2	1,05
Žena	2,93	3	1,18

Legenda:

M – aritmetický průměr

Mdn – Medián

SD – směrodatná odchylka

Vyhodnocená data, jež jsou zobrazena výše v Tabulce 4, přinášejí poměrně překvapivé výsledky. Respondenti měli na výběr opět odpovědi v rámci pětistupňové škály, podobně jako v předchozím případě, kde pole 1 stanovilo odpověď kladnou, pole 5 naopak zápornou a pole 3 neutrální. Zatímco by se dalo očekávat, že ženy budou zákonitě prisuzovat vzhledu mnohem větší váhu, než jejich mužské protějšky, opak je pravdou. Muži nejčastěji volili odpověď s polem 2, zatímco ženy vybíraly nejčastěji neutrální pole 3. Porovnáme-li průměrné odpovědi obou pohlaví, zjistíme, že rozdíly v odpovědích mezi pohlavími nejsou nijak zásadní, liší se pouze v malé míře. Muži považují vzhled tanečníka za poměrně podstatný aspekt a prisuzují mu o něco větší váhu, než ženy. Nicméně vzhledem k malému zastoupení mužů a tudíž nevyrovnanému poměru obou pohlaví ve vzorku, není možné na základě těchto zjištění vyvozovat žádné obecné závěry.

5.4 Výsledky a diskuse vztahující se k 4. výzkumné otázce

Následující výsledky a diskuse se bezprostředně týkají pouze respondentů, kteří se účastní soutěží v irském tanci (*feiseanna*). Jak bylo zmíněno v teoretické části, v rámci *feiseanna* existují celkem 4 soutěžní úrovně (*beginners*, *primary*, *intermediate* a *open*) dle stupně jejich technické pokročilosti. Hranice mezi úrovněmi nejsou striktní, jinými slovy, daný tanečník se může vyskytovat současně ve více než jedné úrovni. V rámci přehlednějšího vyhodnocení dat byly osoby, které soutěží ve více úrovních, automaticky zařazeny do kategorie na úrovni nižší, tj. např. tanečníci na úrovni *beginners* a *primary* byli zařazeni do *beginners*.

Tabulka 5. Faktory, které nejvýrazněji ovlivňují taneční růst tanečníka

Soutěžní úroveň	1. faktor	M	2. faktor	M	3. faktor	M
Beginners	odhodlání a píle	1,44	četnost tréninků	1,5	Kvalifikovanost trenérů	1,56
Primary	odhodlání a píle	1,47	četnost tréninků	1,63	Kvalifikovanost trenérů	2
Intermediate	odhodlání a píle	1,33	četnost tréninků	2	Talent	2,22
Open	talent	1,33	odhodlání a píle	1,66	Kvalifikovanost trenérů a účast na <i>feiseanna</i>	2

Legenda: M – aritmetický průměr

V Tabulce 5 jsou u každé soutěžní úrovně zobrazeny pouze tři faktory z celkových devíti (píle a odhodlání, talent, věk, materiální zázemí, finance, četnost tréninku s TCRG, četnost běžných tréninků, kvalifikovanost trenérů a počet účastí na *feiseanna*), uvedené v dotyčné položce dotazníku, které dle názoru respondentů nejvýrazněji ovlivňují jejich taneční růst. Číselné hodnoty v této tabulce odpovídají průměrným odpovědím na pětistupňové škále (jako v předchozích položkách dotazníku pole 1 označovalo naprostý souhlas, 2 částečný souhlas atp.). Pro každou soutěžní úroveň byly vybrány celkem tři faktory, které respondenti považují za nejdůležitější. Data v Tabulce 5 jsou seřazena hierarchicky od nejvýznamnějšího faktoru (1. faktor označuje nejvýraznější faktor) k méně důležitému (2. faktor, 3. faktor).

Porovnáme-li vyhodnocená data mezi jednotlivými soutěžními úrovněmi, pak zjistíme, že první tři úrovně (*beginners*, *primary* a *intermediate*) shodně přikládají největší váhu odhodlání a píli, zatímco tanečníci na nejvyšší úrovni *open* pokládají za nejvýznamnější faktor ovlivňující taneční růst talent. V případě druhého nejvýraznějšího

faktoru docházíme k obdobnému výsledku, jako v předchozím případě. Respondenti spadající do prvních třech soutěžních kategorií jednotně vybrali stejnou odpověď, a to faktor četnosti tréninků. Tanečníci *open* mají opět odlišný názor a považují za 2. nejvýznamnější faktor odhodlání a píle. Kvalifikovanost trenérů je dle úrovní *beginners, primary a open* 3. nejdůležitějším faktorem. Kategorie *intermediate* tentokrát jako jediná zvolila na třetím místě pole talent.

Z výsledků je patrné, že první dvě soutěžní kategorie (*beginners a primary*) mají ve všech třech položkách zcela shodné názory. Je pravdou, že v začátcích se tanečník bez potřebné dávky odhodlání a píle a častých tréninkových jednotek jednoduše neobejde. Technika irského tance je velice náročná, a proto vyžaduje od tanečníka opravdu vysokou míru disciplíny a silnou vůli. Kvalifikovanost trenérů, která byla většinou respondentů (*beginners, primary a open*) označena za 3. nejvýraznější faktor, je v českých podmínkách častým kamenem úrazu. Jelikož nemá irský tanec na našem území příliš dlouhou tradici, není zde dostatek kvalifikovaných českých lektorů, kteří by vedli trénink na úrovni certifikovaných učitelů TCRG. Z odpovědí je patrné, že jsou si čeští tanečníci důležitosti kvalitního trenéra a tudíž i jejich nedostatku v ČR vskutku vědomi.

Kategorie *open* jako jediná volila za 1. nejvýraznější faktor jinou odpověď, než odhodlání a píle. Aby tanečník dosáhl této nejvyšší úrovně, musí si opravdu projít hodinami tvrdého tréninku. Nicméně doba, za kterou jedinec vystoupá ze začátečnické kategorie až na vrchol, se individuálně liší. Na velmi vysoké soutěžní úrovni neexistují mezi tanečnickými obvykle velké výkonnostní rozdíly. Všichni si zcela jistě uvědomují důležitost píle a odhodlání, bez nichž by se do *open* zřejmě nikdy nedostali. Právě z tohoto důvodu mohou přisuzovat větší váhu jiným faktorům, jako v případě talentu. Kromě tohoto faktoru zařadili *open* tanečníci mezi první tři nejvýznamnější faktory jako jediní také četnost účastí na soutěžích *feiseanna*. Může tomu tak být z důvodů jejich dlouhodobé zkušenosti se soutěžním konkurenčním prostředím, jež zpravidla motivuje k lepším výkonům.

Jak vyplývá z výše uvedených skutečností, faktory ovlivňující taneční růst se postupně mění s narůstající soutěžní úrovní. Zatímco zástupci prvních tří úrovní (*beginners, primary a intermediate*) jsou názorově poměrně jednotní, tanečníci *open* od nich názorově spíše odbíhají.

6 ZÁVĚRY

Tato bakalářská práce se zabývá irským tancem s důrazem na jeho obměnu v českém prostředí. Jejím hlavním cílem bylo zmapovat vztah a postoje českých tanečníků irského tance působících na území ČR k vybrané problematice tohoto tanečního odvětví. Hlavním předmětem zájmu byla zejména pravidla Irské taneční komise a faktory ovlivňující výkonnostní růst tanečníků a také jejich umístění na soutěžích. Ze dvou stanovených dílčích cílů vyplynuly celkem čtyři výzkumné otázky, jež byly zodpovězeny za pomoci dat vyhodnocených z nestandardizovaného dotazníku. Ze získaných a následně zpracovaných odpovědí vyplývá, že názory respondentů k vybraným pravidlům Irské taneční komise jsou obecně spíše neutrální až kritické. Postoj tanečníků k těmto pravidlům není ovlivněn délkou taneční kariéry. V rámci porovnání názorů zástupců českých a moravských souborů docházíme k závěru, že tanečníci v moravských tanečních skupinách zaujímají k pravidlům kritičtější postoj, než jejich čeští kolegové.

Zaměříme-li nyní pozornost na soutěžní prostředí, zjistíme, že v rámci faktorů ovlivňujících umístění tanečníka na soutěžích *feiseanna* hraje vzhled pro mužské pohlaví výraznější roli, než pro ženy. I když vzhled nepatří mezi čtyři hlavní aspekty hodnocení tanečního výkonu, obecně mu tanečníci přisuzují nemalou váhu.

Z porovnání názorů jednotlivých soutěžních úrovní na to, které faktory nejméně ovlivňují jejich výkonnostní růst, vyplývá, že první dvě (*beginners*, *primary*) jsou názorově zcela jednotné. Za nejdůležitější považují (řazeno sestupně): píli a odhodlání, četnost tréninků a kvalifikovanost trenérů. *Intermediate* tanečníci se od předchozích úrovní různí pouze ve volbě třetího nejdůležitějšího faktoru, za který považují talent. Nejvyšší úroveň *open* zaujímá jako jediné odlišné stanovisko, jelikož přikládá největší váhu talentu, dále píli a odhodlání a konečně kvalifikovanosti trenérů a četnosti účasti na soutěžích.

V rámci práce byl splněn hlavní cíl, jednotlivé dílčí cíle a také byly zodpovězeny veškeré výzkumné otázky. V teoretické části se podařilo vytvořit jeden z prvních česky psaných materiálů o irském tanci na našem území. Na základě zahraničních zdrojů zde byly popsány jednotlivé druhy irských tanců, vlastní soutěžní prostředí a vybavení potřebné pro provozování irského tance. Práce však obnáší jistá úskalí. Vzhledem k nedostatku publikací vztahujících se k českému prostředí irského tance není schopna podložit či srovnat výsledky výzkumného šetření s jinými informacemi. Zajímavé

poznatky by jistě mohlo přinést srovnání názorů českých tanečníků s rodilými irskými tanečníky.

7 SOUHRN

Problematika irských tanců je hlavním předmětem zkoumání této bakalářské práce. V teoretické části je věnována dostatečná pozornost historii, druhům a vybavení irského tance stejně jako soutěžnímu prostředí a jednotlivým zaštiťujícím organizacím. Nachází se zde také kapitola popisující vznik a současnou situaci tohoto tanečního odvětví na našem území a také nejznámější moravské i české taneční soubory.

Hlavního cíle práce, zmapování postojů českých tanečníků k vybraným aspektům irského tance, bylo dosaženo za pomoci dotazníkové metody. Byl sestaven vlastní nestandardizovaný dotazník s položkami, jež jsou obsahově zaměřeny zejména na problematiku pravidel Irské taneční komise a faktory, jež ovlivňují výkonnostní růst tanečníka. Výzkumný soubor tvořilo celkem 64 respondentů, z toho 57 žen a 7 mužů. Jeho velikost a složení odpovídá velikosti a složení základního souboru. Jednalo se o záměrný výběr. Z výsledných výsledků vyplývá, že čeští tanečníci se k pravidlům Irské taneční komise staví spíše kriticky. V rámci jednotlivých kategorií rozdělených dle délky zkušenosti nebyly zjištěny výrazné rozdíly. Naopak dle kritéria příslušnosti k moravskému či českému tanečnímu souboru docházíme k závěru, že moravští tanečníci zaujmají k pravidlům poněkud skeptičtější postoj. Zajímavé výsledky přinášejí odpovědi vztahující se k roli vzhledu na umístění tanečníka na soutěži. Muži překvapivě považují vzhled za poměrně důležitý aspekt. Dokonce mu přiřkládají větší váhu, než ženy. Mezi faktory, jež nejvýrazněji ovlivňují taneční růst, patří dle odpovědí respondentů zejména odhodlání a píle, dále četnost tréninkových jednotek a kvalifikovanost vyučujícího lektora.

Práce jako jeden z prvních dokumentů svého druhu poskytuje informace o českém prostředí, vztazích a postojích tanečníků k vybraným aspektům irského tance.

8 SUMMARY

The issues of Irish dancing are the main subject of this bachelor thesis. In the theoretical part attention is paid mainly to the history, types and equipment of Irish dancing as well as to the area of competitions and organisations. There is also chapter describing the origin and current situation of Irish dance in our country including a brief description of the most famous Moravian and Bohemian dance groups.

The main goal of the thesis was to introduce the attitudes of Czech dancers towards chosen aspects of Irish dance. It was achieved by using the questionnaire method. Non-standardized questionnaire consisting of items with content focused primarily on issues of Irish Dance Commission rules and factors that influence skill development of a dancer was used. The sample consisted of total 64 respondents, 57 women and 7 men. The size and composition of the survey sample corresponds with the size and composition of population. The results show that Czech dancers have rather critical attitude towards the rules of Irish Dance Commission. No significant differences were found between the categories divided by the length of experience with Irish dance. On the contrary, in case of the criterion of membership in a Moravian or Bohemian dance group, Moravian dancers seem to have more skeptical opinions on the rules of the Irish Dance Commission than their colleagues. When it comes to the role of dancer's appearance in influencing his/her placement at *feiseanna* competitions, the responses show interesting results. Men surprisingly consider appearance to be quite important aspect. They even regard appearance as more important than women do. According to the respondents' answers, the factors that most influence dancer's growth are mainly diligence and determination, the frequency of training units and the level of the instructor's teaching skill.

The thesis as one of the first document of its kind provides information on the Czech environment, opinions and attitudes of the dancers on chosen aspects of Irish dance.

9 REFERENČNÍ SEZNAM

- Barnes, C. (2000). Did Your Mother Come From Ireland? *Dance Magazine*, 6, 98. Retrieved 3. 7. 2012 from ProQuest Central database on the World Wide Web: <http://search.proquest.com/docview/223463670?accountid=16730>
- Bernard, V. (2012). *Irské setové tance – historie a současnost*. Retrieved 12. 7. 2012 from the World Wide Web: <http://www.bernards.cz/irske-setove-tance-historie-a-soucasnost-id2008060016#>
- Brabazon, T., & Stock, P. (1999). „We Love You Ireland“: Riverdance and Stepping through Antipodean Memory. *Irish Studies Review*, 3(7), 301-311. Retrieved 3. 7. 2012 from the EBSCOhost database on the World Wide Web: <http://ehis.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=12&hid=3&sid=e499855d-4af1-4b10-bf51-bf2a13b16fb2%40sessionmgr12>
- Brennan, H. (2004). *The Story of Irish Dance*. Dingle: Brandon.
- Carr, D. (2001a). Colorful, Complex Creations Adorn Irish Dancers. *Dance Magazine*, 11,72-75. Retrieved 3. 7. 2012 from ProQuest Central database on the World Wide Web: <http://search.proquest.com/docview/223471968?accountid=16730>
- Carr, D. (2001b). Irish Dance Picks Up the Pace. *Dance Magazine*, 4, 58-59, 94-95. Retrieved 3. 7. 2012 from the EBSCOhost database on the World Wide Web: <http://ehis.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=5&hid=3&sid=e499855d-4af1-4b10-bf51-bf2a13b16fb2%40sessionmgr12>
- Carr, D. (2005). Riverdance: Treasure or Trivialization. *Dance Magazine*, 3, 18. Retrieved 3. 7. 2012 from ProQuest Central database on the World Wide Web: <http://search.proquest.com/docview/223463759?accountid=16730>
- Foley, C. (2001). Perceptions of Irish Step Dance: National, Global, Local. *Dance Research Journal*, 33(1),34-45. Retrieved 3. 7. 2012 from JSTOR database on the World Wide Web: <http://www.jstor.org/stable/1478855>
- Chráska, M. (2007). *Metody pedagogického výzkumu. Základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada Publishing, a.s.
- Klub irských tanců Rinceoirí. (2012). Retrieved 20. 7. 2012 from the World Wide Web: http://www.rinceoiri.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=2&Itemid=2
- Loužecká Bachová, T. (2012). *Dělení irských tanců*. Retrieved 12. 7. 2012 from the World Wide Web: <http://www.luasdance.cz/deleni-irskych-tancu>

- Nolan, B. R. (2008). *Tradition, Modernity, and Authenticity in Riverdance*. Paper presented at the annual meeting of the American Sociological Association Annual Meeting, Boston.
- O'Keeffe, J. G., & O'Brien, A. (1902). *A Handbook of Irish Dance*. Dublin: O'Donochue & Co.
- Richens, A., & Haurin, D. (2006). *Irish Step Dance: A Brief History*. Retrieved 30. 5. 2012 from the World Wide Web:
http://www.richenstimm.com/pdf/information/richens-haurin_brief_history_irish_dance.pdf
- Rockwell, J. (2005, březn 17). How Step Dancing Became the Lord of Irish Feet. *New York Times*, pp. E.1-E.1. Retrieved 3. 7. 2012 from ProQuest Newsstand database on the World Wide Web:
<http://search.proquest.com/docview/433016460?accountid=16730>
- RTME. (2012). *About RTME*. Retrieved 17. 7. 2012 from the World Wide Web:
<http://www.europeirishdancing.com/rtme.html>
- Sims, C. (2004). Irish Dance. *Dance Retailer News*, 3(7), 30-32. Retrieved 3. 7. 2012 from the EBSCOhost database on the World Wide Web:
<http://ehis.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?sid=e499855d-4af1-4b10-bf51-bf2a13b16fb2%40sessionmgr12&vid=6&hid=3>
- Skupina irských tanců Fiach bán. (2012). Retrieved 20. 7. 2012 from the World Wide Web: <http://www.fiachban.cz/>
- Soubor irského tance a stepu Gall-tír. (2012). Retrieved 20. 7. 2012 from the World Wide Web: <http://www.gall-tir.cz/historie>
- Soubor irských tanců YMCA Brno Démáirt. (2012). Retrieved 20. 7. 2012 from the World Wide Web: <http://www.demairt.cz/>
- Taneční sdružení Galtish. (2012). Retrieved 20. 7. 2012 from the World Wide Web: <http://www.gall-tir.cz/historie>
- The Irish Dancing Commission. (2012). *History of An Coimisiún le Rincí Gaelacha*. Retrieved 17. 7. 2012 from the World Wide Web: <http://clrg.ie/history.php>
- W.I.D.A. (2012). *Welcome to the World Irish Dance Association*. Retrieved 17. 7. 2012 from the World Wide Web: <http://www.worldirishdance.com/>
- Whelan, F. (2000). *The Complete Guide to Irish Dance*. Belfast: Appletree Press Ltd.

PŘÍLOHY

Příloha 1. Dotazník

Vážení přátelé, milí tanečníci,

prosím Vás o spolupráci v rámci výzkumného šetření, jehož cílem je zmapovat a následně porovnat názory Vás, irských tanečníků, z různých souborů v ČR na irský tanec, faktory ovlivňující Váš taneční růst a v neposlední řadě zjistit Váš postoj k některým pravidlům CLRG* a organizaci v tomto specifickém tanečním odvětví.

Žádám Vás touto cestou o vyplnění následujícího dotazníku, který poslouží pouze k účelům zpracování bakalářské práce na Fakultě tělesné kultury Univerzity Palackého v Olomouci. Po ukončení sběru dat a jejich následném vyhodnocení budou v případě Vašeho zájmu zveřejněny výsledky na webových stránkách mého domovského tanečního souboru Fiach bán: www.fiachban.cz.

Účast v tomto šetření je dobrovolná. Odevzdáním vyplněného dotazníku vyjadřujete svůj souhlas s účastí ve výzkumu.

Předem děkuji za spolupráci,

Vendula Vašíčková, studentka FTK, obor: Tělesná výchova – Anglická filologie

Vysvětlivky:

***CLRG** = An Coimisiún le Rincí Gaelacha (Komise pro irský tanec)

***RTME** = Registered Teacher Mainland Europe (odnož CLRG pro kontinentální Evropu)

***TCRG** = Teagascóir Choimisiúin le Rincí Gaelacha (certifikovaný učitel irského tance)

***ADCRG** = Ard Diploma Coimisiúin le Rincí Gaelacha (certifikovaný rozhodčí irského tance)

***Feis, Feiseanna** = oficiální soutěž irského tance, zde vždy v rámci CLRG

***Beginners, Primary, Intermediate, Open** = jednotlivé soutěžní kategorie

A) Tanec a taneční rozvoj

Prosím Vás o zodpovězení následujících otázek. U každé položky prosím vyberte odpověď v rozsahu škály 1-5.

1 = Naprosto souhlasím (ANO), 2 = Částečně souhlasím, 3 = Neutrální postoj, 4 = Částečně nesouhlasím 5 = Naprosto nesouhlasím (NE)

1) Irský tanec vnímám jako:

Životní styl:	1	2	3	4	5
Zájmovou činnost:	1	2	3	4	5
Taneční sport:	1	2	3	4	5
Kulturní dědictví:	1	2	3	4	5
Umění:	1	2	3	4	5
Jiné (doplňte):					

2) Irskému tanci se věnuji z důvodu:

Radosti ze samotného tance:	1	2	3	4	5
Možnosti veřejně vystupovat:	1	2	3	4	5
Účasti na soutěžích Feiseanna*:	1	2	3	4	5
Zlepšení tělesné kondice:	1	2	3	4	5
Jiné (doplňte):					

3) Můj taneční růst ovlivňuje:

Odhodlání a přle:	1	2	3	4	5
Talent:	1	2	3	4	5
Věk:	1	2	3	4	5
Materiální zázemí (vybavení):	1	2	3	4	5
Finance:	1	2	3	4	5
Četnost tréninků (seminářů) s TCRG*:	1	2	3	4	5
Četnost běžných tréninků:	1	2	3	4	5
Kvalifikovanost mých skupinových lektorů (ne TCRG*):	1	2	3	4	5
Počet účastí na soutěžích Feiseanna*:	1	2	3	4	5

4) Mé umístění na soutěžích Feiseanna* ovlivňuje:

Taneční výkon (rytmus, držení těla, práce nohou, celkové provedení):	1	2	3	4	5
Pohlaví:	1	2	3	4	5
Vzhled (vizáž):	1	2	3	4	5
Příslušnost ke konkrétní taneční škole:	1	2	3	4	5
Subjektivní přístup rozhodčího:	1	2	3	4	5

B) Pravidla a organizace

1) V následujících otázkách prosím vyjádřete za pomoci škály svůj postoj k jednotlivým pravidlům Komise pro irský tanec (CLRG*).

1 = Naprosto souhlasím (ANO), 2 = Částečně souhlasím, 3 = Neutrální postoj, 4= Částečně nesouhlasím 5 =Naprosto nesouhlasím (NE)

Tanečníci různých tan. škol nesmějí sdílet stejné tréninkové prostory:	1	2	3	4	5
Šestiměsíční zákaz účasti na soutěžích Feiseanna* („období restylizace“) při změně taneční školy:	1	2	3	4	5
Zákaz pořizování fotografií či videozáznamů tanečků během Feise*: (netýká se od prosince 2011 úrovní Beginners a Primary*)	1	2	3	4	5
Na evropském kontinentu mohou na Feisích* (krom kategorie Open) soutěžit muži i ženy v jedné společné kategorii:	1	2	3	4	5

2) V těchto otázkách prosím zaznačte, do jaké míry Vás znepokojují následující fakta:

1 = Velice mne znepokojuje (ANO), 2 = Spíše mne znepokojuje, 3 = Nevím, 4 = Spíše mne neznepokojuje (NE), 5 = Vůbec mne neznepokojuje

Špatný(omezený) přístup k pravidlům CLRG* (příp.RTME*):	1	2	3	4	5
Nedostupnost pravidel (i sylabu Feisů*) v rodilém jazyce (češtině):	1	2	3	4	5
Nejednotnost v pravidlech pro kontinentální Evropu a Irsko (a další):	1	2	3	4	5
Neexistence autonomní organizace pro irský tanec v ČR:	1	2	3	4	5
Nedostatek odborné literatury v ČR týkající se irských tanců:	1	2	3	4	5

C) Osobní údaje

Pohlaví:

- a) Žena
- b) Muž

Kolik je Vám let:

- a) méně než 15
- b) 15 – 25
- c) 25 a více

Taneční soubor, jehož jste členem:

- a) Coiscéim
- b) Dómáirt
- c) Fiach Bán
- d) Gall-Tír

- e) Galtish
- f) Rinceoirí
- e) Jiný (doplňte)

Jak dlouho se věnujete irským tancům:

- a) méně než 2 roky
- b) 2-5 let
- c) Více než 5 let

Jakou roli plníte ve svém tanečním souboru:

- a) lektor
- b) běžný tanečník

Na jaké taneční úrovni se momentálně nacházíte:

- a) Beginners
- b) Primary
- c) Intermediate
- d) Open
- e) Nevím, nesoutěžím

Prostor pro Vaše náměty:

.....

.....

.....

Děkuji mnohokrát za Váš čas.